Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТЭЙ. МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 74 (16897) | 1985 оной мартын 30, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой эзлжээтэ заседани боложо, 1986—1990 онуудта СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерствын дулаагаар хүдэлдэг электростанцинуудые шэнэ техникээр эзбсэгжүүлгын, һэльбэн шэнэдхэлгын программые зүбшэн хэлсэбэ.

Энэ программые бэелүүлгэ социальна болон экономическа шухала удха шанартай байха юм. Тэрэ арадай ажахые, хото городууд болон хүдэлмэришэнэй, һуринуудай хүн зониие эльшэ хүсөөр найдамтайгаар хангалгые дээшэлүүлхэ, түлишэ бүри гамтайгаар гаргашалха, энергетигүүдэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха арга олгохо байна.

Зарим электростанцинуудые ашаглалгын болзорые үргэдхэхэ, эльшэ хүсэнэй хуушарһан агрегадуудые һэлгэхэ, эльшэ хүсэнэй түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй зарим хүбиие һэльбэхэ, хэрэглэгшэдые дулаагаар хангалгые бага болгонгүй, зарим электростанцинуудые дулаасуулгын, ууралаар хүдэлдэг котельнэнүүд болгохо талаар шэглүүлэгдэнэн үргэн ехэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй узелнуудые, запасной частнуудые бүтээжэ эльгээхэ даабаринуудые тодорхойлогдсо.

Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хүбилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдтэй, тоолон тодорхойлогын техникэ ба автомат түхеэрэлгэнүүдые бүтээлгын, иимэ үйлдбэриие хүгжөөлгын, ашаглтайгаар хэрэглэлгын ниитэ гүрэнэй программатай тааралдуулан, дунда һургуулинуудай һурагшадай һуралсалые компьютерээр, һуралсалда электронно-тоолон тодорхойлогын техникэ үргэнөөр нэбтэрүүлгын хэмжээнүүдые Политбюро тодорхойлбо.

Энэ асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй баталан абаһан тогтоол дотор һуралсалай шэнэ жэлһээ ороной бүхы дунда пургуулинуудта—«Информатикын ба тоолон тодорхойлогын техникын үндэһэ һуринууд» гэһэн курсые бии болгохо, һургуулида предмедүүдые заалгада ЭВМ-ые хэрэглэхэ талаар үргэн ехэ туршалга хэхээр хараалагдана.

Энэ предмет заахын тула багшанарые курсануудта бэлдэхээр, һургуулинуудта тоолодорхойлогын техникын кабинедүүдые байгуулхаар, һуралсалые программно-методическа талаарнь хангалгые гуримшуулан һайжаруулхаар хараалагдана. Классһаа гадуур һурагшадай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэридэ, техническэ зохёохы ажалые эмхидхэлгэдэ, клубуудай, пионернүүдэй байшангуудай, Соёлой ордонуудай ажал ябуулгада электронно-тоолон тодорхойлогын техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна. Залуушуулай тоолон тодорхойлогын техникэ али бүхы талаарнь, гүнээгыгөөр шудалалга орон дотор эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхалгын шухала нүхэсэл болохо ёнотой гэжэ тэмдэглэгдээ.

Ажалшадай КПСС-эй Центральна Комитетэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советэ оруулһан дурадхалнуудтай дашарамдуулан, эрхэтэдые медицинскэ ба социальна талаарнь хангалгые саашадань һайжаруулха, мүн хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай хамтаараа саад, огород тарижа ургуулгые хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые хараалха даалгабари Политбюро үгэбэ.

Кубын Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь Рауль Кастротай уулзаһан тухай нүхэр М. С. Горбачевой мэдээсэл шагнагдажа, һайшаагдаһан байгаа. Энэ уулзалгын үедэ һанамжануудта хэлсэлгэ совет-кубын харилсаанай зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар, улаасхоорондын гол шухала асуудалнуудаар манай партинуудай, оронуудай хараа бэлдолой ниитэ нэгэн байһаниинь, социалис Кубатай КПСС-эй ба Совет гүрэнэй хэлбэришэгүй һанал нэгэтэй байһаниинь үшөө дахин баталагдаа гэжэ Политбюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Буу эзбсэгүүдые хурьаха талаар Социалис интернационалай Зүбшэлэлгын советэй нүхэр М. С. Горбачевой уулзалгын, нүхэр Б. Н. Пономарев түрүүтэй КПСС-эй делегациин хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые Политбюро хаража үзөөд, һайшааһан байна. Бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалда шухала удха шанартай асуудалнуудаар —буу эзбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, тэрэниие замбуулинай дайдада дэлгэрүүлхэгүйн түлөө, ядерна буу эзбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, тэдэниие хороохын түлөө, улаасхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулхын, гүрэнүүдэй хоорондо ашаг үрэ ехэтэй харилсаае хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудаар үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд хани барисаанай, бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрбэ гэжэ тэдэнэр сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэһэн байна. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула эб найрамдалда дурадай ниитын бүхы хүсэнүүдтэй, тэрэ тоодо Социалис интернационалда ородог партинуудтай эдэбхитэй харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэн байһанаа КПСС баталба.

Нүхэд Н. А. Тихоновэй , А. А. Громыкын, Н. И. Рыжковой СРР-эй правительствын Премьер Министр К. Дэскэлеску түрүүтэй Румыниин Социалис Республикын делегацитай уулзалгын дүнгүүдые Политбюро һайшаагаа. Һанамжануудаа хэлсэлгэ, гар табигдаһан совет-румын документнүүд Экономическа Харилсан туһалалсалгын Советэй, Варшавска Договорой оршондо манай гүрэнүүдэй хоорондохи хани харилсаае, холбоо барисаае саашадань хүгжөөхэ арга олгохо байха гэжэ тэмдэглэгдээ.

Нүхэр Н. А. Тихоновэй Болгариин Арадай Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Г. Филиповтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ элдэб асуудалнуудаар совет-болгар харилсаае үргэдхэхэ, нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүд тодорхойлогдоо, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ харгы замууд хараалагдаа. Эдэ бүгэдэ аха дүү хоёр ороной аша туһада харюусаха, дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай Экономическа зүблөөнэй хамтын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэхэ байна.

ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишертэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай А. А. Громыкын мэдээсэлые шагнахадаа, эдэ хөөрэлдөөнүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар хоёр талын ниитэ нэгэн хараа бодолтой байһые, Советскэ Союзай болон Германиин Демократическа Республикын хоорондохи аха дүүгэй эбдэршэгүй хани барисаае бэхижүүлхэ талаар тэдэнэй нэгэн адли хүсэл эрмэлзэлтэй байһые үшөө дахин элирхэйлэн харуулба гэжэ Политбюро тэмдэглээ.

СССР-эй болон Хитадай Арадай Республикын хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа холбоое саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаае үргэдхэлгэ тэдэнэй харилсаа холбоое һайжаруулха талаар үшөө нэгэ алхам болохо байна гэжэ заагдаба.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин жэлые (1985 он), Эб найрамдалай улаасхоорондын жэлые (1986 он) СССР-тэ үнгэргэхэ хэмжээ ябуулгануудай түсэб зүбшэн хэлсэгдэжэ, һайшаагдаһан байгаа. Улаасхоорондын түргүүрилые һуларуулха, буу эзбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо талаар хүсэлэй оролдолгонуудаа улам үргэдхэхэ гээшэ эдэ хэмжээ ябуулгануудай гол зорилго болоно. Эб найрамдалай үүргэ нүлөө ехэтэй эзбсэг болохо ООН ехэ удха шанартай гэжэ Советскэ Союз хододоо тоолодог байгаа, мүнөөшье тоолоно. Фашизмые бута сохижо, Агуу ехэ Илалтын түйлагдажа байха үедэ, 40 жэлэй урда тээ байгуулагдаһан ООН-ой үнэн зүб, демократическа гол ёнонуудай улаасхоорондын харилсаанда батаар бэелүүлэгдэхынь түлөө тэрэ саашадаашье оролдосотойгоор тэмсэхэ байна.

Манай ороной дотоодын ажабайдалай, тэрэнэй эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шугамые бэелүүлгын бусад зарим асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, шухала шиидхэбэринүүд баталагдан абтаба.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ үгтүүлан

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭ ТУЙЛАГДАХА

В. И. Лечинэй түрэһөөр 115 жэлэй ойдо зорюулагдажа апрелиин 20-до үнгэргэдхэ коммунис субботнигой үдэр үндэр бүтээсэ туйлахаар хараалһан Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозодо горитойхон бэлэдхэл хэгдэнэ. Ажахын түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Советэй депутат Анатолий Петрович Калашниковай мэдүүлһэнэй ёһоор, үнгэрһэн хоёр үдэрэй туршада колхозой түб — Никольск һуринай 500 гаран хүн ажаллаха байна. Ажахын таряашад, малшад, алба хаагшад, дайнай болон ажалай ветераннууд субботнигой үдэр 45 центнер һу үйлэдбэрилжэ, поли, сабшаланда 200 тонно наг шэбхэ гаргажа, 40 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, 50 гектар нуга сабшалан үһалхаар хараална. Мүн энэ үдэр 50 тонно үрэнэнэй, ороохон сэбэрлэгдэхэ байна. Тобшолбол, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд коммунис субботнигой үдэр бүхыдөө 6849 түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 1250 түхэриг мүнгэ оруулхаар хараалнад.

М. ЦЫРЕНОВ.

НҮҮРЬЭШЭДЭЙ ЗОРИЛГО

В. И. Ленинэй түрэһөөр 115 жэлэй ойдо зорюулжа, апрелиин 20-до бүхэсоюзна коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн Москва хотын түрүү предприятинуудай коллективүүдэй гаргаһан үүсхэлые Холбоолжоной уурхайн нүүрһэшэд халуунаар дэмжэжэ, бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Эндэхи хүдэлмэришэдэй суглаан боложо, коммунис субботник үнгэргэхэ штаб байгуулагдаа. Уурхайн директорэй орлогшо Николай Геннадьевич Малеев тэрэнэй начальнигаар томилогдоо. Штабай гэшүүд бүхы цехүүдэй, коллективүүдэй хэхэ ажалыень тодорхойлбо.

Һайндэртэ 1100 хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадажа, ехэ хэмжээнэй ажал хэхэ байһанаа мэдүүлээ. Жэшээлбэл, уурхайн хүдэлмэришэд оньһон түхеэрэлгэнүүдые, тепловозуудые заһабаринха, түмэр түдэгэ суглуулха, хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ, предприятиингаа оршондохи газарые болбосон түхэлтэй болгохо байна.

Холбоолжоной уурхай ерэхэдэмнай, 40 тоннын мантан табан «БелАЗ» хойно хойноһоо һубарилдан нүүрһэ шэрэнхэй ябаба. Табан жэлэй түрүүшүүлэй нэгэн, үнинэй жолоошон Владимир Николаевич Серебренников халаанайнгаа туршада хори гаран рейс хэнэ. «Улаан субботын» үдэр эгээл үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ гэжэ тэрэ шиидэнхэй.

Эндэхи жолоошод «БелАЗ» түхэлэй машина ашаг үрэтэйгөөр ашаглахын тула онсо оролдолго гаргадаг юм. Тэдэнэр оньһон техникэдээ гамтайгаар хендажа, саг болзорнонь техническэ харууһа хэдэг заншалтай болонхой. Эгээл тиимэһээ ажалай юрын үдэрнүүдтэшье, коммунис субботнигой үдэршье эдэнэр хараалһан зорилгоёо сүм дүүргэхэнь лабтай.

Дүй дүршэл ехэтэй экскаваторщик Алексей Петрович Коновалов тус уурхайда арбан гурбадахи жэлээ хүдэлжэ ябана. Тэрэ Александр Сутурин туһалагшатаяа хамта халаанай туршада 5000 тонно шулуу нүүрһэ ашаална. Алексей Петровичой ударидадаг бригадада 9 хүдэлмэришэд үндэр бүтээсэтэ ажалай жэшээ харуулан хүдэлжэ, халаанайнгаа даабариие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

А. Б. Коновалов ажалайнгаа дүй дүршэлые, мэргэжэл шадабаряа залуу халаанда дамжуулжа, һурган хүмүүжүүлэгшын үүргые урагшатай дүүргэжэ ябадаг юм. Тэрэнэй ажалайнь намтар даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандалга бусадта бодото үльгэр жэшээ боложо үгэдэгынь гайхалгүй. Эгээл иимэ хүнүүд үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулдаг, коллективэй ёнотой түшэг тулгууринь болодог бшуу. Нүхэр Коноваловай хүтэлбэрилдэг бригада бүгэдэ арадай ажалай һайндэртэ эмжалта туйлахань дамжаггүй.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Холбоолжоной уурхай; бригадир А. П. Коновалов.

Авторай фото.

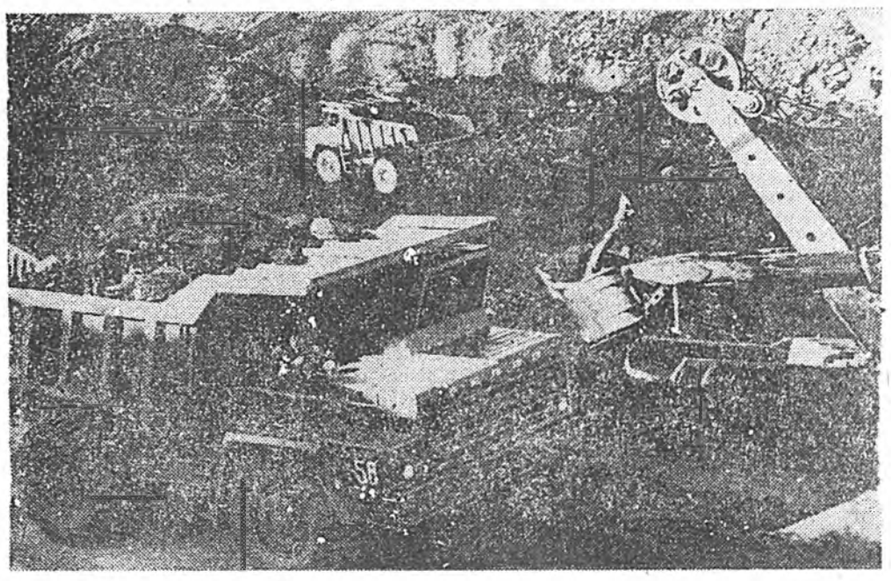

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

РСФСР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Советэй Президиумэй түрүүшын заседани мартын 28-да болобо.

Россин Федерациин ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адли, партиин Центральна Комитедэй мартын (1985 он) Пленумэй дүнгүүдые, М. С. Горбачевые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар һунгаһыень гүнзэгы сэдьхэлһээ урма баяртайгаар угтаба гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Партиин Центральна Комитедэй политическэ хараа шугамай, бодото ажал ябуулгын уг залгамжалдаг байһые, Эхэ оронойнгоо экономическа бэ оорыгоо хамгаалха хүсые бэхижүүлгын, арад зоной һуудал байдалые улам һайжаруулгын зорилгонуудые бүрэ амжалтатайгаар, түргэ н э ө р шиидхэхын, эб найрамдалаи хэрэгые оролдосотойгоор сахин хамгаалхын тула бата хараа шэглэл бэелүүлжэ байдагые КПСС-эй ЦК-гай Пленум баталаа.

РСФСР-эй Верховно Советэй, Россин Федерациин автономито республикануудай Верховно Советүүдэй, арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй һунгалтын дүнгүүд тухай асуудалые Президиум хаража үзэбэ. Партийна органуудай хүтэлбэри доро РСФСР-эй арадай депутадуудай Советүүд һунгалтада бэлдэхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа, хүсэндөө байһан хуулитаи гүйсэд зохилдуулан, һучгашадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар тэдэкиие үнгэргэлгые хангаха талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Коммунис партия нягтаар тойрон жагсаһан совет хүнүүдэй хэлбэришэгүй бата жагсаалтай байһые, КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикые халуунаар һайшаан дэмжэжэ байһыень һунгалтын дүнгүүд, коммунистнууд ба партиинабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэлгэ шэнэ хүсэтэйгөөр элирхэйлэн гэршэлбэ.

1984 ондо РСФСР-эй арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй ябуулһан эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай асуудалые Президиум зүбшэн хэлсэһэн байна.

Һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ талаар Советүүд, тэдэнэй органууд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулба. Урда зарлалай нютагай Советүүд 390 мянга гаран захяануудые гүйсэдхэн бэелүүлһэн байгаа. 1985 оной январиин 1-нэй байдалаар энэнь бүхы захяануудай 92,7 процентнь болоо һэн.

Арадай депутадуудай Советүүд экономико хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, жааг журам бэхижүүлгэдэ, продукциин шанарые дээшэлүүлгэдэ али болохоор нүлөөлхэ, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха тухайда саг үргэлжэ анхаралаа хандуулха ёнотой. КПСС-эй XXVII съездые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай туйлаһан илалтын 40 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн улам үргэнөөр дэлгэрүүлгэдэ тэдэниие элсүүлэн хабаадуулжа, Советүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэриие хэлбэришэгүйгөөр нарижуулан һайжаруулхыень автономито республикануудай Верховно Советүүдэй Президиумүүдтэ, Министрнүүдэй Советүүдтэ, хизаарнууд болон областнуудай арадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхагдана.

Республикын гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. П. Орлов заседаниие хүтэлөө.

(ТАСС).

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников ФРГ-гэй бундесрадай президент, Баден-Вюртемберг гэжэ газарай премьер-министр Л. Шпэдтэй мартын 27-до уулзаба.

Хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр ороной харилсаанай, мүнөө үеын улаасхоорондын байдалай зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

(ТАСС).

ХҮНЭЙ АША ТУҺАДА

Манай ороной ниислэл — дэлхэйн эгээл болбосон түхэлтэй хотонуудай нэгэн жэлһээ жэлдэ улам гоё һайхан болоно. Москвагайхидай ажалай эрхэ байдалые, һуудал байдалые ба амаралтые һайжаруулха тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргагдадаг. РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг ниислэлдэ олголгодо зорюулагдаһан партийна, совет, профсоюзай болон комсомолой эдэбхитэдэй, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй мартын 28-да болоһон зүблөөн дээрэ энээн тухай хэлэгдээ. 1984 оной хоёрдохи хахадта болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэриие эрхимээр үнгэргэһэнэй түлөө Москва энэ үндэр шагналда хүртөө юм. РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. Б. Ермин туг барюулаа.

Хотын предприятинуудай коллективүүд ниислэлэй экономикые саашадань хүгжөөхын тула габшагай ажалаараа найдамтай үндэнэ һуури байгуулна гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. КПСС-эй болохоёо байгаа XXVII съездые, Агуу-ехэ Илалтын 40 жэлые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Хотые улам болбосон түхэлтэй болголгодо өөрынгөө хубитые оруулха гээшэ Москвагай хүн бүхэнэй уялга болоно гэжэ суглаанда хабаадагшад онсолон тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин суглаанай хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЭЭРГЭНҮҮД БАТА НЭГЭДЭЛТЭЙ

Мартын 28-да Москвада нэгэдһэн Улаасхоорондын бэлэдхэлэй комитедэй (МПК) IV заседани дээрэ Залуушуул болон студентнэрэй бүхэдэлхэйн XII фестивалиин программа зүбшэн хэлсэгдэнэ. Манай түби дэлхэйн бүхы заха булангуудһаа национальна комитедүүдэй, улаасхоорондын ба региональна залуушуулай комитедүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

Совет бэлэдхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Мишин сугларагшадые амаршалха зуураа, МПК-гай III-съездын үнгэрһэнһөө хойшо политическэ, философско, шажанай элдэб шэглэлтэй залуушуулай болон студентнэрэй улам олон нэгэдэлнүүд фестивалиин хүдэлөөндэ хабаадуулагдана гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Эб найрамдалай болон арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө түби дэлхэйн түрүү үзэлтэй залуушуулай тэмсэлдэ тодорхой хубитаяа оруулха, империализмда, дай жүрөөдэлгэдэ эсэргүү нэгэн һаналтай ябуулгаяа батадхаха гэһэн ниитэ нэгэн һайн һайхан мэдэрэлдэ тэдэнэр абтачхай.

Болохоёо байгаа фестивалиин программые бэлдэхэ Улаасхоорондын бэлэдхэлэй комитедэй ажал ябуулга тухай тоосоое МПК-гай секретарь-координатор Жан-Клод Кеннеди хэбэ.

МПК-гай IV заседани хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

(ТАСС).

ЭРГЭНҮҮД БАТА НЭГЭДЭЛТЭЙ

Москвада нэгэдһэн Улаасхоорондын бэлэдхэлэй комитедэй (МПК) IV заседани дээрэ Залуушуул болон студентнэрэй бүхэдэлхэйн XII фестивалиин программа зүбшэн хэлсэгдэнэ. Манай түби дэлхэйн бүхы заха булангуудһаа национальна комитедүүдэй, улаасхоорондын ба региональна залуушуулай комитедүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

Совет бэлэдхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Мишин сугларагшадые амаршалха зуураа, МПК-гай III-съездын үнгэрһэнһөө хойшо политическэ, философско, шажанай элдэб шэглэлтэй залуушуулай болон студентнэрэй улам олон нэгэдэлнүүд фестивалиин хүдэлөөндэ хабаадуулагдана гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Эб найрамдалай болон арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө түби дэлхэйн түрүү үзэлтэй залуушуулай тэмсэлдэ тодорхой хубитаяа оруулха, империализмда, дай жүрөөдэлгэдэ эсэргүү нэгэн һаналтай ябуулгаяа батадхаха гэһэн ниитэ нэгэн һайн һайхан мэдэрэлдэ тэдэнэр абтачхай.

Болохоёо байгаа фестивалиин программые бэлдэхэ Улаасхоорондын бэлэдхэлэй комитедэй ажал ябуулга тухай тоосоое МПК-гай секретарь-координатор Жан-Клод Кеннеди хэбэ.

МПК-гай IV заседани хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН (1984 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛЭЭ!

ХАМТЫН ОРОЛДОЛГО ХЭРЭГТЭЙ

Газар гэшэ ажахы бүхэнэй гол баялиг мүн. Газартаа эзэн ёноор хандажа, үрэжэглыень эрид һайжаруулжа шадабал, ороохо тарыа, овощ, хартаабха элбэг ехээр суглуулжа абахаһаа гадна, тэжээлэй үргамалнуудай, үбһэ ногооной тогтууритай баян ургаса хуряажа, иимтынгээ адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ дүүрэн аргатай бологдохо юм. Тодорхойлбол, эдеэ хоолой шухала продуктнууд горитойхоноор бэлэдхэгдэхэ байна гэшэ. Тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ райсной ажахынуудта газарай үрэжэл һайжаруулхе хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдадаг болоо.

«Газар һайжаруулха хүдэлмэрийе үргэнөөр ябуулхадаа, түбхын түрүүн уһалагдадаг болон хатаагдаһан газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тушаа бүхы гол анхаралаа хандуулха хэрэгтэй», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ зүбөөр тэмдэглэһэн байха юм. Мүнөө үедэ мелиораци хэгдэһэн гэхэ гү, али уһалагдадэг, мүн хатаагдаһан газараа аша үрэтэйгөөр ашаглаха гэшэ зайлуулашагүй эрилтэ мүн. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахы бүхэндэ үндэһөөрөө һайжаруулагдаһан сабшалангай, уһалагдадаг тарялангай хэмжээн нилээд үргэдхэгдэнэ. Зүгөөр энэ газарһаа өбтадаг ургаса үшөөл һанаһанда хүрэмөөр бэшэ байха юм.

Манай районой колхоз, совхозууд бүхыдөө 15824 гектар уһалагдадаг, 192 гектар хатаагдаһан газартай гэшэ. Тэрэнэй хахадыень гэхэ гү, али 7850 гектарыень үрэнэй уһалуурийн системэ хангадаг юм.

Юрэнхы дээрээ уһалагдадаг газар, манай райондо ехэ бэшэ, ашаглагдадаг газарай ороймоол 9,5 процентнь болоно. Гэбэшье, энэ газарһаа бүхыдөө бэлэдхэгдэдэг үбһэнэй 60 процентнь силос, овощой гурбанай нэгэ хубинь абтана гэшэ. Үнэрһэн, жалдэ район доторнай хабарһаа хойшо хүйтэн, ган гасуур байжа, уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,1 центнер ороохо тарыан, 96,8 центнер хартаабха, 107.9 центнер овощ, 146 центнер силосэй ургамалнууд, 18,5 центнер үбһэн хуряагдаһан байха юм.

Сагай угарилай таарамжагүй байбашье һаань, Бодонгуудай совхозой луговод Э. Б. Санжицыренов гектарай 32,4 центнер үбһэ сабшажа бэлэдхээ. Мүн Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхозой хартаабхашан А. П. Паньков гектар бүхэнһөө 124 центнер хартаабха малтаа. Тиихэдэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой огородшон М С. Федотова гектарай 156 центнер овощ суглуулһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдэй дүнгүудые согсолон харахада, Калининай, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, Бэшүүрэй совхоздо уһалагдадаг газарынь аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Түрүү коллективүүдэй, ажахынуудай туйлалтануудые эзэргэсүүгхэдэ, уһалагдадаг газараа эзэн ёноор ашаглахадаа заабол горитойхоноор олзотоно. Зүгөөр районой бүхы ажахынуудта уһалагдадаг газар бүхыдөө аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй. Жэшээлбэл, уһалагдадаг газарта овощ тарихадаа, гектарай 110 центнерһээ ехэ ургаса абанагүй гэшэ. Нёдондо уһалагдадаг сабшалангай долоон ажахы гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага үбһэ суглуулжа һүрилөө.

Уһалагдадаг газартаа заабол баян ургасай ургамалнуудые тариха эрилтэ табигдадаг гэшэ. Теэд районой олохон ажахынууд энэ эрилтэ бэелүүлнэгүй гэхэ гү, али уһалагдадаг газартаа бага ургасатай ургамалнуудые тарижа, бүхы гаргашаяа харюулнагүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ районой колхоз, совхозуудта уһалагдадаг гурбан мянган шахуу гектар газар ундалуулагдангүй үлэнэ. Ушарынь гэхэдэ, ажахынууд хоорондын болон колхоз, совхозуудай уһалуурийн һубаг, ханаабууд, түхеэрэлгэнүүд жэл бүри, түгэс бэлэн болгогдоогүй байдаг ха юм. Мүнөө район доторнай гүрэнэй дүрбэн, ажахынууд доторой 31 уһалуурийн системэ бии. Тэрэнэй хоёрынь лэ инженернэ түхэлэй байха. Инженернэ түхэлэй Бэшүүрэй системэ 3600 гектар газар уһалдаг. Харин Дээрэ-Хёлгын уһалуурийн болон хатаалгын системэ «Дружба» колхозой 297 гектар газар ундалуулдаг юм. Бусад поли, сабшаланюрын һубаг, ханаабуудаар уһалагдадаг байна.

Районоймнай олохон ажахынуудта уһалуурийн системэнүүдээ шэнэдхэн заһабарилагүй байһан үшөрһаа газараа нэгэ дахин, тарилгын урда тээ уһална. Тиихэдэ ехэхэн поли, сабшалан үһа багатай горхонһоо ундалуулагдана. Хүсэд уһалагдаха аргагүй эдэ поли, сабшалан бороогүй үедэ түргэн гандажа, ехэ хохидол ушаруулна. Иимэ газар район доторнай 2800 гектарта нэмжыдэг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой Хайсагарай, Алташын уһалуурийн системэдэ 400-гаад гектарай поли уһалагданагүй. Ушарынь хадаа Алташа горхоной эхиндэ сөөрэмэй баригдаһаншье һаань, уһаниинь бүхы газар ундалуулхада хүсэд хүрэнэгүй бшуу. Уһалуурийн бусад системэнүүдтэ баһал иимэ байдал тохёолдоно. Жэшээлбэл, Хэрээтэ, Шэбэртэ Ехэ-Гутай, Топка горхоной уһаар тус бүрээ 1000-гаад гектар сабшаган уһалхаар хараалагданхай юм. Эдэ горхоной нэгэндэнь лэ— Ехэ-Гутайда сөөрэм баригданхай. Тиибэшье горходой уһанай жэл бүхэндэ элбэг байдаггүй дээрэһээ бүхы сабшалангынь хүсэдөөр ундалуулагданагүй.

Мүнөө үедэ эдэ системэнүүдые уһаар хангаха талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Түсхайлбал, Шэбэртэ горхоной эхиндэ сөөрэм баригдажа захаланхай. Мүн Ара-Хэрээтын сөөрэмэй, Хараһанай Адагай, Алташын уһалуурийн системэнүүдые Хёлго мүрэнэй уһаар хангаха хүсэтэй бүлүүр станцинуудые бариха проектнүүдые зохёохоор захил хэгдэнхэй. Мүнөө үедэ Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхоздо Березовскийн уһалуурийн һубаг, ханаабууд шэнэлэгдэн заһабарилагдажа, бүлүүр станциин барилга түлөг дундаа ябуулагдана. Тиихэдэ Хёлго мүрэнэй эрьедэ электрын эльшэ хүсөөр худэлгэдэхэ бүлүүр станцинууд баригдажа ашаглагданхай. Энэ станци «Рассвет», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай газарые, мүн «Епанский» колхозой тэжээлэй ургамалнуудай таригдадаг участогые «Сигма» түхэлэй машинаар уһалха арга олгоо. «Дружба» колхозодо «Фрегат» түхэлэй дүрбэн машинаар газар уһалха уһалуурийн системэ шэнээр баригдажа дүүрэхэ дүтэлөө.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада райондомнай «Победа» колхоздо 600 гектар газар уһалха Хухүүнэй, 420 гектар поли ундалуулха уһалуурийн системэнүүд баригдахаар түсэбгэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ барилгануудай ашаглагдахёда район доторхи уһалуурийн бүхы системэнүүд гуримшуулагдажа, уһаар хүсэд хангагдадаг болохоо гадна ундалуулагдадаг газарнай 1,5—2 мянган гектераар үргэдхэгдэхэ юм. Иигэжэ ажахынуудныг уһалагдадаг газараар элбэгжэхэдээ ороохо тарыа, хартаабха, овощ тэжээлэй ургамалнуудай ургаса ехээр хуряажа бэлэдхэдэг болохо ха юм.

Мүнөө үедэ районоймнай уһанай ажахын эмхинүүдтэ, колхоз, совхозуудта, агропромышленна нэгэдэгдэ ородог бүхы гэшүүдтэ мелиораци хэгдэһэн газарай ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Теэд манай райондо энэ талаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Нэн түрүүлэн уһалагдадаг газар бүхыдөө бригада, звенонуудта даалгагданагүй. Мүн уһалагдадаг тарилгын газарта севообородууд хэрэглэгдэнэгүй. Тиихэдээ минеральна, органическа үтэгжүүлгэнүүд багаар оруулагдана. Жэшээлбэл, нёдондо түсэбэй ёноор бүхыдөө 70640 тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргаха байбал, даабаряа 57689 тоннодо хүргөө юм. Мүн энэ хугасаа соо 2455 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха байбал, 2216 тонно үтэгжүүлгэ оруулаабди.

Районой ажахынуудай сабшалангай үрэжэл, мүн ногооной шанар мууданхай юм. Тиимэһээ сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулжа, шэмэ, шанартай, баян ургасатай ногооной үрэнэ тарихаар болонхой гэшэ. Һүүлэй үедэ манайда уһа сасаха орёо оньһон машина, түхеэрэлгэнүүд олоор абтанхай. Теэд эдэ машинануудай, түхеэрэлгэнүүдэй эбдэрхэдэ заһабарилхаар запас частнууд тон хомор байһаар. Тиимэһээ жэл бүхэндэ уһа сасаха «ДДА-100 МА», «Днепр» түхэлэй машина, түхеэрэлгэнүүд дүүрэн хүсэндөө худэлгэдэнэгүй. Энэ дутагдалнууд дары түргэнөөр усадхагдажа, гол, горходой уһанай шарьяса урдахаһаа урид бүхы машина, түхеэрэлгэнүүднай булта бэлэн болгогдонхой байха ёнотой.

Уһанай ажахын эмхинүүдтэй хэлсээ баталһан ажахынууд, уһалагдаһан газарай ургасын эзргээр тоосоо хэхэ гэһэн тон зүб эрилтэ табина. Бидэ энэ дурадхалыень һайшаанабди. Зүгөөр газарнай гансал уһалхадал ургаса үгэдэг бэшэ һэмнай. Баян ургаса абаха гэбэл, һайнаар үтэгжүүгхэ, элдүүрилхэ, урдынхидаал зеленко бэшэ, харин элбэг ургасатай ургамалнуудые тариха хэрэгтэй. Энэ талаар ажахынууд, гансал манда эрилгэ табяад байнгүй, ооһэдөө ехэ ажал ябуулха ёнотой. Тобшогбол, хоорондоо нягта холбоотойгоор оролдожо ажаллабал, баян ургаса заабол ургуулха арга байна.

Мүнөө газаа дулааржа, хабарнай улам ойртоно. Манай мелиораторнууд, механизаторнууд партийн ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ хараалагдаһан зорилгонуудые сүм бэелүүлхын тула эдэ үдэрнүүдтэ горитойхон бэлэдхэл хэжэ байна.

В. ЭПОВ,
Бэшүүрэй районой УОС-ой начальник.

АЖАЛААР УГТА

Улаан-Удын судна бүтээлгын заводой коллектив, бүхы совет арадтай адли, КПСС-эй XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые сүм бэелүүлхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, Агуу Илалтын 40 жэлэй, стахановска худэлөөнэй 50 жэлэй ойнуудые габшагай ажалаараа тэмдэглэхэ гэжэ шиидэнхэй. Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хугасаа соо үйлэдбэриимнай хэмжээн нилээд дээшэлээ, заводнай шэнэ түхэлэй судननуудые бүтээжэ эхилээ.

Мүнөө заводой продукци ороноймнай олон зүг руу эльгээгдэдэг болонхой. Улаан-Удын судна бүтээлгын заводто үйлэдбэрилэн гаргагдаһан тэмдэгтэй суднануудые Тюменийн геологууд, Каспийн далайн нефтянигууд ашаглана. Байгал-Амарай түмэр зам болзорлоо урид барижа, саг үргэлжын ашаглалгада тушааха хэрэгтэ предприятиимнай худэлмэришэдэй оруулһан хубита горитой байха.

Үнгэрэгшэ жэлэй гүрэнэй түсэбүүдые гол дүнгүүдээр сүм бэелүүлһэн байнабди. Жэшээлбэл, продукци худалдаха түсэб 100,4 процент, товарна продукци гаргаха түсэбтэ даабари 102,1 процент дүүргэгдээ. Судна бүтээлгын про- [illegible] номенклатурын талаар түсэб мүн лэ бэелүүлэгдэ[illegible] байха юм. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалга жэлһээ жэлдэ улам дээшэлнэ. Мүнөө заводтомнай бүтээгдэнэн кресло-орон, хүүгэдэй орон, кухниин стол, автомашинын түмэр гараж гэхэ мэтэ эд хэрэгсэл худалдаа наймаанда ехээр эльгээгдэдэг болоо. Тиигэжэ нёдондо миллион шахуу түхэригэй арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаһан байнабди.

Түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсэ 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процентээр хямдаруулха гэһэн партийн даабариие заводой худэлмэришэд амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Гансал продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулһанай ашаар 62 мянган түхэригэй сэбэр олзо абтаа.

Заводой коммунистнуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, нинтынг эмхинүүдэй ажал һайнаар эмхидхэлгын, политическэ үргэн ехэ худэлмэри ябуулһанай ашаар эдэ бүгэдэ амжалтанууд туйлагдаа бшуу.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хубиингаа даабаринуудые 3 жэл 7 һарын туршада сүм дүүргэһэн ажалай 14 туруушуул предприяти доторной тодороо. Эдэ габшагайшуулай тоодо 4-дэхи цехэй электро-гагнууршан, коммунист Владимир Матвеевич Кушнарев, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан, Ажалай Алдар Солын III шатын орденто 3-дахи цехэй слесарь Геннадий Михайлович Лебедев, бэлэдхэлгын участогай судна-хабсаргашадай бригадын бригадир Валерий Андреевич Габаев, залуу коммунист, 3-дахи цехэй фрезеровщик Александр Дабалаев гэгшэд оролсоно.

Агуу Илалтын 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ дайнай болон ажалай ветеран, саг үргэлжэ хоёр-гурбан станок дээрэ худэлгэдэг фрезеровщик Дмитрий Иванович Хохряков эрхим үрэ дүнгүудые туйлана. Улаан Одоной, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай II шатын орденто, мүн дайшаг [illegible] Григорьевич [illegible] тай болобо[illegible] слесарэр [illegible] нартай пре[illegible] гана. Завод[illegible] худэлжэ [illegible] мордожо, [illegible] гаалалгын [illegible] тарай үхэлэ[illegible] Семенович [illegible] на органи[illegible] энэл цехэй [illegible] лагдаһан б[illegible] лөө худэлм[illegible] эөри Эб[illegible] жасада дам[illegible]

Мүнөө з[illegible] шэд Агуу [illegible] ойдо зорюо[illegible] да үнгэргэ[illegible] ботнигто б[illegible] лаа хараа[illegible] олдоһон м[illegible] лай жасада[illegible] Эсэгэ орон[illegible] най алдар [illegible] нүүдтэ зор[illegible] лис мүрысө[illegible] болон бриг[illegible] жо, эршэ [illegible] Капролонов[illegible] Шкоркиной [illegible] хагшадай б[illegible] денниковэй [illegible] хи цехэй, [illegible] толгойлдог [illegible] лективүүд [illegible] рүү һуурин[illegible] шэ эзэлһэн [illegible] мүрысөөнэй [illegible] коллектив [illegible] нараде үн[illegible] худэлмэ, д[illegible] най баржа[illegible] бүтээжэ, ам[illegible]

Заводой [illegible] тет, профф[illegible] 40 жэлэй ой[illegible] гэрһэн бэлэ[illegible] дэ эдэбхит[illegible] на. Заводой[illegible] ажалай Ал[illegible] соо «Хэншэ[illegible] даагүй» гэ[illegible] луу худэлм[illegible] лагдаһан т[illegible] февраль [illegible] гэргөө. Дай[illegible] шан ябаһ[illegible] баазова [illegible] байһан Ал[illegible] Воронин эн[illegible] жа, өөрынь[illegible] тухай залуу[illegible] тойгоор хө[illegible] ороноо хам[illegible] баадалсаһан [illegible] дайшалхы ён[illegible] рэ залуушь[illegible] хэдэ, иимэ [illegible] дай аша [illegible]

Заводтом[illegible] һан дайнай [illegible] приятиин [illegible] али болохо[illegible] дэг гээшэ, [illegible] болбосон [illegible] рэтай болоо[illegible] районой 20-[illegible] бүлын түбі[illegible] гэр барига[illegible] ашаглалгада [illegible] той. Энэ гэ[illegible] рануудые [illegible] эзэлхэ.

Арбан нэ[illegible] лэй үйлэдбэ[illegible] амжалтатайг[illegible] ла үшөө е[illegible] дэхэ, хэмжэ[illegible] Ажалай э[illegible] дайралдаг[illegible] ҮсадхэгдаХа[illegible] риин, техн[illegible] шангадхагда[illegible] жэлэй түсэб[illegible] шатайгаар д[illegible] водой парт[illegible] худэлмэриш[illegible] шадал элсүү[illegible]

судна бү[illegible]
партко[illegible]

Үндэр шагналда хүртэгшэд

ХАХАД ПАҺАЯА ХОНИШОНООР...

Хурьгадай одоол түлэг дундаа «адхаржа» байһан үе балэй. Үдэр бүхэндэ шахуу унтаха нойргүй ажаллажа байһан эхэ басаган хоёрто нилээд хүшэр үнэн. Заримдаа һамган басаган хоёройнгоо зүдэрэн алдаад ябахыень харахадаа, Цырен-Даша Доржиев хайрлажа:

— Цыпилма, гэртээ ошожо унта. Бишни басагантайгаа нэгэ һуни үнгэргэнүү. Басаган залуу тэсэхэ, ши даагдажа хзбтэриин болобош. Одоол тикибэлшни тулихабди,— гэхэдэнь ахалагша хонишон тушаалтай һамганкинь зүбшөөгөөгүй.

— Үглөөдэрһөө хурьгашаная худэлмэрилхэ хуниие заабол асарха байха. Тэсажэ үзүүжэбди, һүрэг хонидоо хооллуулжа харуулһалаад, маанадтаа халуун сай, шүлэеэ шанажа бэлдээд байбалшни хүрөө. Шинии абаһан, намаргажа худхашаһан хурьгадаар һүүлдэ зобохош. Үмсынгөө гурбан хониной хурьга танихагүй хүндэ найдахаар аал,—гэжэ ёготолон хэлээд, Цыпилма Батуевнэ энеэбхилхэ юм.

Хоног бүри 30—40 хурьгадай гаража байхада хэсүүхэн даа. Һуниидөө хонидойнгоо байра сбогуур һаял ябажа хараад, термос соохи сайнаа нэгэ аяга хэжэ уугаад, дахяад эрьехэдэнь хоёр-гурбан хурьган заабол гаранхай байха. Иигэжэ эхэ басаган хоёр ута нуниие унтаигүй үнгэргөөд үдэрынь лэ ээлжээлэн амаржа байгаа.

Хори гаран жэлэй туршада һэтэ хонишоноор худэлмэрилжэ байһан Цыпилма Батуевна Батуева одоол хэнһээшье баяч дүршэлтэй болонхой. Цырен-Даша үбгэниинь баһал эды жэлдэ хонишоноор ажалладагшье һаа, гол түлэб һүрэг хонидоо харуулһалдаг заншалтай юм. Тэрэ хурьгашадай ажалда оролсодоггүй. Һүүлэй хоёргурбан жэлэй туршада Роза басаганиинь гэртэхинээрээ хамта ажаллана.

Гурбан жэлэй саада тээ наһанайнгаа амаралтада гараһаншье һаа, ажалаа, даажа абаһан тушаалаа орхёогүй. Цыпилма Батуевагай бригада олон хурьга абажа бүрин бүтэнөөр түлжүүлдэг байһандаа социалис мүрысөөндэ жэншэдгүй эрхимлэнэ. Тодорхойлбол, тус отарада ажаллагшад һүүлэй наймаан жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриһөө зуунһа үсөөн хурьга абажа тэнжээгээгүй юм. Иигэжэл эдэнэрнай ажахы доторoо зуутан-хонишодой зэргые батаар толгойлжо ябанхай.

— Нёдондо манай бригада эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлээ һэн. Энэ жэлдэшье урид туйлаһанаа улам батадхахаар хараалнабди. Намаргаа эхилжэ үбэлжэлгэдөө, түл абалгадаа нилээд оролдожо бэлдээ һэмди. Мүнөө хурьга абаха хапамнай шиидхэхы үедөө оронхой. Газаамнай хони, хурьгадай эдихэ үбһэ, тэжээл хүсэд хүрэхоор асарганхай Байгша ондо хурьгалха хонидоймнай хүшэ тамир һайн байгаа. Эхэ хонин бүхэн хурьгаяа садхааха ураг-тай, һүтэй. Эхиргүүдшье үсөөн бэшэ. Иигээд лэ абтаһанаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэһээ харюусалгатай юумэн хонишодто мүнөө сагта үгы даа,— гэжэ ахалагша хонишон Цыпилма Батуевна дэлгэрэнгыгээр өөрэнэ.

Наринда үбэлжэжэ байһан дурсагдагша бригадын харуулһалдаг һүрэг эхэ хонид мүнөө зургаадахияа хурьгалжа байна. Тиимэһээ эмэ зуһагуудайхидал өдли хурьгадаа голохо үшар эндэ үгы даа.

Һаял хонишоноор ажаллажа байха үедөө тохёолдоһон үшар Цыпилма Батуевнагай ухаанһаа мүнөөшье гарадагүй. Хонидой түлэг хурьгалжа байһан хаһа һэн. Түрүүшынхэ хурьгалжа байһан эмэ зуһагууд хүшэ тамираар һуна байһандаа юм гү, олоороо хурьгаяа голожо нилээд зобоогшо бэлэй. Нэгэтэ һуни гансаарханая хонидой байра соо үлэһэн Цыпилмагай хурьгалха ойротоһон зуһагуудаа эрьежэ ябахадань, эгэзл саадахи хаамаг соо һая гараһан хурьганай шэнгэхэн маграан дуулдашаба. Тэрэ тур зуура байжа шагнаархаад, бэлшээридэ ябадаг һүрэг соо яагаад хурьган гараха болоо юм. Түргэн тэнжээд, хаамагай забһараар саашаа орошоолтой. Һаял ябахадам хурьган үгы һэмнай гэжэ ухаандаа гайхан, һүлэмхи бүрүүл гэрэлтэй керосин фонаряараа гэрэлтүүлэн харахадань, жаахан хара малаан хурьганай хажууда томо бэетэй, хээли гэдэһээршье дүүрэн нэгэ эхэ хонин мээхэйржэ, хататарнь долёожо байба. Цыпилма түрүүлэн хурьгыень абаашаба. Дахяад олон хаамаг дээгүүр хониёо үргэлжэ, хурьгадай байрада асараад, урид түхеэрэгдэһэн хаамагтаа оруулаа ааб даа. Хурьгашан эхэнэрэй хайшаяа асаржа дэлэнгэйнь нооһо хайшалжа захалхада, үнөөхи хониниинь яашье хурьгалһан хэбэргүй байба. Теэд үнөөхи хурьгаяа үлүү мээхэйрэн долёохо юм. Ехээр гайхаһан Цыпилма тэрэ хурьгаяа һая түрэһэн ондоо хониндо заядажа, уурагтань садхаагаад, үглөөгүүр болотор мээхэйрһэн тэрэл хонинтойнь орхёо һэн. Эртүүр хонидой байраһаа гаргагдахада, Цыпилма хэндэшье хэлэнгүй бэлшээридэ ябадаг һүрэг соогуур үнөөхи «олзо» хурьганайнгаа эхыень бэдэрэн хараашалба. Абаһаар юун обёоргодохо һэм. Нилээд удаахан ябажа, үрсэгэрхэн доройтонги бэетэй зуһаг обёоржо баряад, дэлэнгыень үзэхэдэнь уураг, һүншье байбагүй. Теэд лаб тэрэ зуһаг хурьгалһан хэбэртэй, хээли, гэдэһэниинь буунхай байгаа ха юм. Цыпилма тэрэ хониёо хурьгадай байрада оруулаад, үнөөхи хурьгаяа табижа үгэбэ. Эмэ зуһагынь хэрэгсээбэгүй. Иигэжэ «олзо» хурьганиинь арбаад хоногто хоёр эхэтэй болоод, һүтэй ондоо хониниоо заядажа хүхөөд байһанаа, хоёрдохи эхынгээ хурьгалхада, өөрын хүхэтэй болоо һэн.

Энээн тухайгаа Цыпилма һонирхолтойгоор энеэдэһэтэйгээршье хөөрэдэг бэлэй. Ушарынь хадаа тэрэ үедэ һүрэг эхэ хонид наһаараа бүридхэгдэн байгуулагдадаггүй байгаа бшуу. Нэгэ отарада эмэ зуһагуудтай хамта дурбэдэхиеэшье хурьгалха хонид ябадаг һэн. Хорёод жэлэй саада тээ хонидто үбһэ тэжээл тиимэ ехээр бэлэдхэгдэдэггүй байгаа гээшэ ааб даа.

Мүнөө ахалагша хонишон басагандаа хөөрэхэдөө:

— Эхэшни иигэжэл дүршэһэн хүн даа — гэдэг.

Жэл бүхэндэ жэншэдгүй түсэбөө бэелүүлжэ эрхимлэдэг энэ хонишон 1978 ондо «Ажалай Алдар Солын III шатын» орденоор шагнагдаа һэн. Тиин бүри һаяхан Цыпилма Батуева СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1984 оной декабриин 14-нэй Указаар Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэбэ ха юм. Эдэ бүгэдэ хайра шагналые харахадаа, үринэрынь «Эхэмнай иимэл хүндэтэйгөөр ажаллаа» гэжэ доторoо бодомжолжо ябадаг ёнотой.

— Хониднайшье наһатай болоо. Өөрөөшье амаралтада гараһаар гурбан жэлэйб. Манай бригадые залуушуул дажа абанал ааб даа, — гээд Роза басаган тээшээ миһэрэн хараха юм. Теэд басаганиинь зүбшөөһэнөө мэдүүлхэгүйе оролдоо юм гү, аягүйрхэһэн хэбэртэй саашаа хараадхёо һэн.

Эхэ, эсэгэн дүй дүршэл басагандань заабол хадуургаһан лэ байха. Юуб гэхэдэ Роза үхибүүн наһаннаа хони бэлшээлсэһэн, харуулалсаһан ааб даа.

Жэл бүхэндэ олон хурьга абажа түлжүүлхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ байха. Цыпилма Батуевагай даадаг бригадын коллектив заабол хонидоо тобир тарган лэ байлгахые оролдодог. Хүшэтэй тарган хониниоо хурьганшье олоор абтадаг, нооһоншье ехээр хайшалагдадаг ааб даа. Ямарханшье үбэлжэлгын байгаа һаа, гэмгүй ондо орохо, гарза хоролтошье болохогүй ха юм. Хэрбээ хонидоо таргалуулжа, хүшэлүүлжэ үрдеэгүйшүүл үбэлжэлгын эхинһээ ногооной һайса ургажа гаратар тулидаг байха. Һүрэг хонидынь туража гарзалхаһаа гадна абтаһан хурьгадынь эхынгээ һүндэ, уурагта садангүй, дорсйтоһоор дороитожо хосорхо. Үбэлжэлгэдөө туранхайгаар ороһон хонид ногооной һайсс гаратар өөдэлхэгүй гэлсэдэг. Энэ зуб. Сэмгэеэ хатаһан хониндо тоһошье шудха туһа болохогүй һэмнай даа. Энээн тухай Цыпилма Роза басагандаа яһала хэлэһэн, ойлгуулһан лэ байха.

Хүсэд таргалһан хонидынь түргэн ототой боложо, ахалагша хонишон өөрөө искусственна аргаар үрэжүүлдэг юм. Энэ хаһань һарын туршада эрхим шанартайгаар үнгэргэгдэнэ. Тиимэл хадаа абтаһан хурьгадынь нэгэ жэгдэ түлжүүлэгдэжэ, шэгнүүрынь адлихан байдаг ха юм.

— Мүнөө саг һайн даа. Саашадаа бүришье һайн болохо. Оролдожол хүдэлмэрилхэ хэрэтэй. Оншьень олоод лэ байхаар юм. Байра байдалшье урдынхитай сасуулхаар бэшэ. Сагай ошохо бүри залуу халаамнай хони үсхэбэрилхэ һалбарияа улам хүгжөөхэл гэжэ найдагшаб — гээд, ахалагша хонишон Цыпилма Батуевна Батуева сэдьхэжэ ябаһанаа хэлээ һэн.

В. ЖИГЖИТОВ.
Мухар-Шэбэрэй районой «Одон» совхоз.

Манай штатнабэшэ фотокорреспондент Н. Дригеновэй буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой үнинэй хонишон Геннадий Михайлович Шарагуловые харанат. Энэ нүхэрнай жэл бүхэндэ эхэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлнэ. Тэрэ үнгэрһэн дүрбэн жэлэйнгээ түсэбые урагшатайгаар дүүргэд, мүнөө жэлдэ эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэ уялгаяа сүм бэелүүлхээр ажаллана.

ОЛООР ЭХИРЛЭНЭ

Захааминай районой Хамниин совхозой хонишодой бригадын коллективүүд энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Ажахын түрүү хонишон Г. Г. Базаровай хүтэлбэрилдэг бригада Уһата эжэ нютагта худэлдэг юм. Тэдэнэртэ 522 эхэ хонин даалгагданхай. Тус бригадада Георгий Галдановичай наһанайнь нүхэр Вера Доржиевна, үхибүүдынь Борис, Галя, сакманщик Владлен Беломоев гэгшэд худэлдэг. Хонидынь тамир һайтай. Түл түрэсэшье олоор абтана. Мүнөө тэдэнэр зуун эхэ хонин бүхэнһөө зуун хурьга абажа шадаа. Үшөө 75 эхэ хониниоо түл абтахаар хүлеэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус бригадынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 122 хурьга түлжүүлжэ, районой чемпионой нэрэ эзэгдэ хүртэһэн юм. 1985 ондо үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ доошо бэшэ дүнгүүдые туйлахаар Г. Г. Базаровай бригадынхид шиидэнхэй. Тэдэнэр түсэбтэ табан жэлэй түсэбые үшөө үнгэрэгшэ жэлдэ бэелүүлээ.

Талата нютагай суута хонишон Е. Р. Норбоевагай бригадынхид мүн лэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абанхай. Тэдэнэр 558 эхэ хонин харуулһалдаг юм. Эндэ 55 эхэ хонин эхирлээ. Елена Ринчиновнагай нүхэр Дашанай Цыбикович, хүбүүниинь Владимир, Анатолий Цыренов, Людмила Раднаева гэгшэд эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллана.

В. СОКТОЕВ,
худөө бэшэгшэ.

ХЭБЛАЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ҮРГЭНӨӨР ХАРУУЛХА

Мүнөөнэй үе сагта, мүн саашанхи холын болзорто партийн ябуулха үзэл сурталай худэлмэриин долгэрэнгы программые хараалһан КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй болоһон сагһаа хойшо хоёр жэл үнгэрхэзэ байна. Энэ үедэ Захааминай районой «Ажалай туг» газетэдэ үзэл сурталай худэлмэриие харуулха талаар ямар хубилалтанууд болооб, тэндэ тус асуудалаар хэр эзэргэ материалнууд томилогдооб гээд хаража үзэе.

1984 оной эхинһээ газетэдэ «Пропагандистын хуудаһанай» толилогдодог болоһониие һайшаалтай. Үнгэрһэн жэлдэ тиимэ тусхай 8 хуудаһан гараа, һуралсалай энэ жэлдэшье үргэлжэлүүлэгдэнээр.

Эдэ асуудалнуудта партийн райкомой секретарьнар, пропаганда ба агитациин таһагай худэлмэрилэгшэд, партийна организациннуудай секретарьнар болон пропагандистнууд хабаадана. Эндэ гол түлэб партийна, комсомолой болон экономическа һуралсал тухай. тэрэниие ойлгосотой, ажал хэрэгтэй холбоотой, үрэтэй болгохо талаар юун хэгдэнэб гэжэ бэшэгдэнэ.

Жэшээнь, 1984 ондо гараһан № 6 хуудаһанда горгуйсэдкомой марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулиин пропагандист Г. Банзаракцаева «Өөрын творческо түсэб туһална» гэһэн статья дотороо баян дүй дүршэлөө хуваалдаһан байна. «Иимэ түсэб пропагандист бүхэндэ яаха аргагүй хэрэгтэй,— гээд автор бэшэнэ.— Энэнэй ашаар пропагандист худэлмэриингөө онол аргануудые нарижуулан һайжаруулна, ажалша коллективэй урда табигдаһан үзэл бодолой-политическэ болон ажахын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ бодотоор хабаадаха арга олгоно. Иимэ түсэб зохёохын тула үзэжэ байһан темэнүүдээ, һурагшадаа һайса мэдэхэ, коллективэй шиидхэжэ байһан зорилгонуудые ойлгохо ушартай гээд пропагандист саашань тэмдэглэжэ, тиимэ түсэб яажа зохёодог тухайгаа тодорхойгоор бэшэнэ.

Иимэ түсэбынь гурбан хубиһаа бүридэнэ: һуралсалай түсэб, һурагшадай тус бүринтэй худэлхэ, өөрынгөө теоретическэ болон методическа шадабариие дээшэлүүлхэ асуудалнууд ороно. Нэгэдэхи хубиинь түсэблэхэдөө, ямар темые хэдыдэ үзэхэдэ зохистойб, тэдэ асуудалнуудаар б

ҮДЭР БҮРИЙ ОРОЛДОХО

ЭРШҮҮГТАХ

шадань үндэһөөрнь усадхаха хэрэгтэ хүмүүжүүлгын бүхы продукци түсэбһөө үлүү худалдаабди. Энэмнай нилээд ехэ амжалта гээшэ.

Ресторан гү, али столоводо эдеэлхэ дуратайшуулай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Хэрбээ 1981 ондо нэгэдэхи трестын предприятинуудта үдэр бүри 80 мянган хүн хооллоһон байбал, 1984 ондо 90 мянган эдеэлээ гэжэ тодорхоилогдоо.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудаи худалдэрние һайжаруулһанай, хангалгын шанарта ехэ анхарал хандуулдаг болоһоной ашаар трестымнай предприятинуудай коллективүүд һүүлэй жэлнүүдтэ түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэдэг болобо. Түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа дүүргэдэг коллективүүдые Г. В. Ахметшина, Г. С. Плюснина, М. А. Салько, В. А. Богомолова, Г. М. Олифер, Н. Г. Титова гэгшэд урагшатайгаар хүтэлбэрилнэ гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ манай трестын предприятинуд бүхы дээрээ һайнаар худалжэ гараа. Хүн зониие хангаха талаар түсэбүүд болон социалис уялганууд амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Байгша ондошье муу бэшээр ажаллажа байнабди. Үнгэргэшэ 1984 ондо түсэбһөө гадуур 210 мянган түхэригэй өөрынь продукци үйлэдбэрилжэ гаргаад, хүн зондо худалдаабди. Тиигэжэ жэлэй түсэб 4 үдэрөөр үрид дүүргэдээ һэн. Харин табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада 700 мянган түхэригэй эдеэ хоолой продукци түсэбһөө үлүү худалдаабди. Энэмнай нилээд ехэ амжалта гээшэ.

Нэгэдэхи трестын бүридэлдэ ородог ажахын тоосоото 15 предприяти бултадаа жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргээ.

Нёдондо Буряад ороной Россин гүрэндэ һаин дураараа ороһоор 325 жэлэй ойдо республикымнай ниислэл Улаан-Удын туг дээрэ Ажалай Улаан тугай орден ялараа. Республикынгаа ойн баярые ажалай амжалтануудаар үгтахын түлөө социалис мүрысөөн трестымнай предприятинуудай коллективүүдтэ үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа. Социалис мүрысөөн ажалаймнай амжалтын шухала нүхэсэл болоо бшуу.

Юрэнхыдөө, социалис мүрысөөндэ шалгарегшадые материальна болон моральна талаар үрмашуулгада горитой анхарал хандуулагдана. Тогоошод, кондитернууд, наймаалагшад, амһарта угаагшад, гэр байра сэбэрлэгшэд — бултадаа үрмашуулагдадаг юм. Жэлэй туршада 500 шахуу хүн Хүндэлэлэй грамотануудта, мүнгэн шангуудта, дурасхаалай бэлэгүүдтэ хүртөө. Иигэжэ бүхыдөө 24 мянган түхэриг материальна үрмашуулгада гаргашалагдаа.

Хүн зониие һайнаар хангаха хэрэгтэ промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон совет органууд ехэтэ туһалдаг, туһалхашье ёһотой байна ха юм. Буряадай мебельнэ-модо болбосоруулгын комбинадай, Улаан-Удын трикотаж гадаргаа түхэригэй эдеэ хоолой продукци түсэбһөө үлүү худалдаабди. Энэмнай нилээд ехэ амжалта гээшэ.

Нэгэдэхи трестын бүридэлдэ ородог ажахын тоосоото 15 предприяти бултадаа жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргээ.

Нёдондо Буряад ороной Россин гүрэндэ һаин дураараа ороһоор 325 жэлэй ойдо республикымнай ниислэл Улаан-Удын туг дээрэ Ажалай Улаан тугай орден ялараа. Республикынгаа ойн баярые ажалай амжалтануудаар үгтахын түлөө социалис мүрысөөн трестымнай предприятинуудай коллективүүдтэ үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа. Социалис мүрысөөн ажалаймнай амжалтын шухала нүхэсэл болоо бшуу.

Юрэнхыдөө, социалис мүрысөөндэ шалгарегшадые материальна болон моральна талаар үрмашуулгада горитой анхарал хандуулагдана. Тогоошод, кондитернууд, наймаалагшад, амһарта угаагшад, гэр байра сэбэрлэгшэд — бултадаа үрмашуулагдадаг юм. Жэлэй туршада 500 шахуу хүн Хүндэлэлэй грамотануудта, мүнгэн шангуудта, дурасхаалай бэлэгүүдтэ хүртөө. Иигэжэ бүхыдөө 24 мянган түхэриг материальна үрмашуулгада гаргашалагдаа.

Хүн зониие һайнаар хангаха хэрэгтэ промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон совет органууд ехэтэ туһалдаг, туһалхашье ёһотой байна ха юм. Буряадай мебельнэ-модо болбосоруулгын комбинадай, Улаан-Удын трикотаж гадаргаа хангагдана.

Ресторанууд, кафенүүд болон столовонуудта бэлдэһэн эдеэнэй шанар муу, хүн зондо бүдүүлигээр хандаха ушарнууд дайралдана. Зарим столовонуудай эдеэ хоолой ассортимент үгытэй юм. Эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхаха, байгша онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые урагшатайгаар дүүргэхэ зорилготойгоор КПССэй эллжээтэ XXVII съездые үгтуулан, В. И. Ленинэй түрэһөөр 115 жэлэй, совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулехэ дайнда туйлаһан илалтын 40 жэлэй ойн баярай үдэрнүүдые ажалай бэлэгүүдээр үгтахын тула дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаабди. Жэшээлхэдэ, манай трестын предприятинуудай бүхы коллективүүдэй гэшүүд Агуулехэ Илалтын 40 жэлэй ойн үдэртэ зорюулан нэгэ үдэрэйнгөө салин хүлһые Эб найрамдалай жасада оруулха гэжэ шиидэбэ.

Улаан-Удын столовонуудай нэгэдэхи трестын олон зуун худалдэрилэгшэд үдэр бүри оролдолго гарган, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь үрид дүүргэхэ гэһэн үялга абаад, тэрэнээ урагшатайгаар дүүргэжэ байна.

А. СТРЕКАЛОВСКИЙ,
Улаан-Удын столовонуудай нэгэдэхи трестын директор.

БРИГАДНА АБОНЕМЕНТ НЭБТЭРҮҮЛЭГДЭНЭ

ШАДАЙ ЭГҮҮД

Авиазаводой профсоюзай библиотекэ табяад жэл соо заводойнгоо хүн зониие хэрэгтэй номуудаарнь хангана. Түрүүшээр арбаадхан номтой библиотекэ эмхидхэгдэһэн һаа, мүнөө тэндэ 8 мянган хэһэг элдэб янзын һонирхолтой номуд тоологдоно. Үшөө тиихэдэ заводой худалдэмэришэдэй ажахуудаг Восточный тосхондо тус библиотекын филиал нээгдэнхэй юм.

Библиотекэдэ тоологдодог ном бүхзниие уншагшадта хүргэжэ, тэдэндэ тараваха гэһэн гол зорилго эндэхи худалдэмэрилэгшэд урдаа табинхай. Ашаг үрэтэй, зохёохы арга боломжо үргэнөөр хэрэгтэжэ, предприятиингаа худалдэмэришэн болон инженерно-техническэ худалдэмэрилэгшэдые һонирхолтой номоор гүйсэд хангажа шададаг байһан дээрэһээ тэдэнэй ажал ябуулгын үрэ дүншье амжалтатай.

Тэдэнэр худалдэмэришэдэй библиотекэ ерэжэ ном абахые хүлеэдэггүй, харин ажалай забһарлалгын үедэ сэхэ худалдэмэри дээрэнь ошожо, тэдэниие һонирхуулһан хэблэл, номуудые дурадхадаг юм. Тус библиотекын худалдэмэрилэгшэд графигай ёһоор һарада хоёр дахин заводой цехүүдтэ ерэжэ, ном тараадаг, андалдадаг байна. Мүнөө үедэ тэндэ шэнэ — бригадна абонементнүүд эмхидхэгдэжэ, худалдэмэришэд илангаяа эдэбхитэйгээр ном уншадаг болонхой. Жэшээнь, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилдэг цехэй Е. Б. Бабушкеевагай болон В. Т. Кыштымовагай хүтэлбэрилдэг бригаданууд иимэ шэнэ онол аргаар хангагдана.

Бригадна абонемент юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, эндэ худалдэмэришэн бүхэнэй сүлөө саг алмагдана ха юм. Бригада бүхэндэ библиотекын худалдэмэрилэгшэдтэй саг үргэлжэ уулзажа, ажал ябуулгадань туһалжа байдаг нэгэ ёһотой диспетчер байха эргэтэй юм. Тэрэ номдо дуратай, эдэбхитэй хүн байха ёһотой. Иимэ үүргэ шадамар бэрхээр Г. А. Никифорова, В. Н. Ламбаев, Э. М. Кириллов, Л. Д. Матанцева гэгшэд дүүргэдэг байна.

Диспетчерэй дүүргэдэг үүргын гол зорилго хадаа бригадынгаа гэшүүдэй захил, һанамжануудые абажа, библиотекын худалдэмэрилэгшэдтэ асарха хэрэг юм.

Бригадна абонементдэ гансашье тус бригадын гэшүүд бэшүүлнэ бэшэ, харин гэр бүлынхидынь ном захижа уншаха аргатай юм. Ехэ һонирхол татаһан номууд бригадынхидай дунда дамжуулагдажа, бүхы хүнэй уншаһанай һүүлдэл тушаагдана. Иигэжэ худалдэмэришэдэй дунда номуудай андалдаан ябуулагдана.

Библиотекэдэ хэдэн мянгаад ном тоологдоно. Тэдэ ном бүхзниие хэды хүнэй уншадагые яажа элирүүлдэг тухайнь тус библиотекые даагша И. В. Полынкинаһаа асуухадамнай, тэрэ иигэжэ хариусаа һэн:

— Эндэниие элирүүлхэнь юрын хэрэг. Библиотекын бүридэлдэ абтаһан хүн бүхэн өөрынь карточкатай. Тэрээн дээрээ тэдэнэр уншаһан номоо ходо тэмдэглэжэ байдаг. Тэдэ бригадна абонемент юугээрээ туһатайб гэхэдэ, тэрэ гансашье худалдэмэришэдтэ тааруу һайн бэшэ, харин манай худалдэмэридэ сэхэ хүнгэлэлтэ болодог юм.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

ТАСС • АПН
ХИЛЫН САААНАҺАА

БАТА НЭГЭДЭЛЭЙ, НЯГТА ЖАГСААЛАЙ ТҮЛӨӨ

СЕКЕШФЕХЕРВАР. БСРП-гэй XIII съездын худалдэмэридэ хабаадажа байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Г. В. Романов түрүүтэй КПСС-эй делегаци Венгрини электронно промышленностинин тугшан болохо эндэхи «Видеотон» гэжэ радиоэлектроникын ба тоолон тодорхойлогдоно техникын заводто хүрэбэ. Энэ олондо мэдээжэ предприяти Экономическа Харилсан туһалалсалгын Советэй бүхы гэшүүн-оронуудта тоолон тодорхойлогдоно техникын эдлэл хэрэгсэлнүүдые эльгээжэ, социалис экономическа харилсаанай комплексно программые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Үйлэдбэрние тусхай шэглэлтэй, хамжаанай болгоһоной үндэһөөр завод продукциингаа горитой хубие Советскэ Союзда эльгээдэг.

Партийно-ажахын эдэбхитэдтэй делегаци ханн халуунаар уулзаба. Хүндэмүүшэ халуунаар үгтаһанайтнай, коммунис парти болон совет арадта зорюулжа гүнзэгы сэдьхэлэй үгэнүүдые хэлэһэнэйтнай түлөө таанадта баяр баясхалан хүргэнэбди гэжэ Г. А. Романов худалдэмэришэдтэ, инженернүүдтэ хандажа хэлэбэ.

Мүнөө «Видеотоной» тамга Советскэ Союзда һайн мэдээжэ юм гэжэ тэрэ хэлэв. Таанадай бүтээжэ гаргаһан тоолон тодорхойлогын түхэрэлгэнүүд нефть олзоборилго хүтэлбэрилые автомат оньһоор хангахада, вагонуудые хабсаралгада, эльшэ хүсые гамтай нарннаар хубаарилгада туһалдаг байна. Совет предприятинуудтай эрдэм-техникын харилсаанда эдэбхитэйгээр хабаадахадаа, «Видеотоной» коллектив экономикоёо хүргөөхэдэ, эрдэм техникын хүргэлтэ дэбжэлтые хурдадхахада туһална.

Тодорхойлһон социальна политикаяа парти хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ юм гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь М. С. Горбачев ЦК-гай эллжээтэбшэ (мартын) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Бүхы юумэ хүнэй аша туһада, хүнэй түлөө — энэ хадаа манай ленинскэ партийн гол зорилго болоно. Тэрэ энэ гол зорилгоёо хүтэлбэри болгодог байгаа, саашадаашье болгохо юм.

Орёо нарин зохёон байгуулхы зорилгонуудые шиидхэхэдээ, бидэ уласхоорондын байдалай хүндэлтые гали бүхы талаһаань хараада абанабди. Уласхоорондын байдалай тон орёо түгшүүрилтэй байһаниинь мэдээжэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ империализмын, нэн түрүүн американ империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүд түүхэтэ хүндэлтые гэдэргэнь сухарюулхые, сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые, социалис оронуудта өөһэдынгөө һанал бодол баадхахые һэдэнэ. Зүгөөр бидэ, коммунистнууд, үшэр ёһо ойлгохо, хулгэсэтэй зонбди. Аюул тохёолдуулгын, заналта хэлгын хэлэн дээрэ бидэнэртэй хөөрэлдэхые оролдогшодто шанга харюу үгэжэ шадахабди.

Дайнай уршагта аюул хойшолонгуудые совет арад һанажа ябадаг, хэзээдэшье мартахагүй байна. Гитлеровскэ фашизмые бута сохихо, туйлаһан Агуулехэ Илалтын 40 жэлэй ой сэрэг дайнай аюултай, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө улам бүри эдэбхитэйгээр тэмсэхыемнай бидэниие баадхана.

КПСС болон ВСРП, Советскэ Союзай болон Венгрини ажалшад түүхэтэ туршалгануудта бэхижүүлэгдэһэн совет-венгер хэтэ мунхын хани барисаае саашадаашье сахиха, хүргөөхэ байһандань батаар этигэн найданабди гэжэ Г. В. Романов үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлэбэ.

Венгрини Социалис хүдэлмэришэнэй партийн XIII съезд ороһойнгоо экономико болон соёлые хүргөөлгын зорилгонуудые зүбшэн хэлсэжэ байнаар.

ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь В. Хаваши үгэ хэлэхэдээ, социалис Венгрини экономико саашадань хүргөөлгын асуудалнуудта дэлгэрэнгүүр тогтожо хэлэбэ.

Венгрини Арадай армн Варшаськa Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй арминуудтаи даншалхы холбоо барисаагаа өөхижүүлжэ, арадаи социалис туйлалгануудые һэримжэтэй хёрхоор сахиа хамгаалха юм гэжэ ВНР-эй ооронын министр, генерал-полковник И. Олах тэмдэглэбэ. Венгри хадаа социалис түрэнүүдэй өөһэдыгөө хамгаалха холбооной найдамтай гэшүүнинь болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Оздын металлург Б. Остафи съездын трибунада тарака үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэрнин зорилгонуудые шиидхэлгэдэ коммунистнуудай харуулдаг хүсинин жэшээгэй шухала удха шанартаи байһан тухай, үйлэдбэрнин нөөсөнүүдые саг үргэлжэ бэдэрхэ тухай хөөрэбэ. ВСРП-гэй XIII съездын, фашис булимтарагшадһаа Венгрние сүлөөлһөөр 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан үялганууда амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ манай металлургическа комбинадай коммунистнуудай гол зорилго болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

ВСРП-гэй XIII съезд худалдэмэрсэ дүүргэв.

ООН-ой 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

НЬЮ-ЙОРК. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгэл ехэ шүһа адхаралгата дайнай үедэ эмхидхэгдэн байгуулагдаһан Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацини 40 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ ядерна дайнай аюулые усадхан зайсуулхын, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахын түлөө тэмсэлдэ уласхоорондын эмхиин оруулдаг хубитые үргэдхэлгэдэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ ёһотой гэжэ ООН-ой байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойе һайндэрлэхэ бэлэдхэлэй комитедэй ээлжэтэ заседани дээрэ хэлсэгдээ.

Фашизмые бута сохихо, Агуусехэ Илалтын туйлагдаһанай ашаар лэ ООН-ой байгуулагдаһые мартажа болохогүй гэжэ ГДР-нээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлөгшэ Г. Отт мэдүүлээ. Эб найрамдалай, хүргэлтэ дэбжэлтын бүхы хүсэнүүдэй эбтэй этэй, шиидхэхы ябуулгануудаар лэ дэлхэйдэ тохёолдуулагдаһан ядерна дайнай аюулые зайсуулан саража болоно. Фашизмые бута сохиһоор, ООН-ние байгуулһаар 40 жэлэй ойн дүтэлжэ байһан ушарта тэрэ бүхы ажал ябуулгаяа зорюулха ёһотой гэжэ ГДР-эй делегат тэмдэглээ.

Бэлэдхэлэй комитедэй урда шухала зорилгонууд табигдана гэжэ заседани дээрэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ. Нэн түрүүн буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, колониализм, болон расизмые усадхаха талаар хүн түрэлтэнэй энэ эгээл ехэ эмхи горитой ажал ябуулха ёһотой гэжэ УССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлөгшэ Г. И. Удовенко мэдүүлбэ. Гэхэтэй хамта ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэнние хэтэдэнь аршалан хамгаалхын тула, ядерна буу зэбсэгүүдые үгы хэхын тула, эб найрамдалда аюултай бүхы хёмороо зүришэлдөөнүүдые усадхахын тула энэ эмхи үшөөл ехэ юумэ хэхэ зэргэтэй гэжэ тэрэ хэлээ.

Эб найрамдалые, уласхоорондын аюулгүй байдалые өөхижүүлхэ, дэлхэйн шухала асуудалнуудые шиидхэхэ зорилготойгоор гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ шухала эмхи болохо ООН-ой үүргые, нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ Австрини, Индини, Мексикын, Финляндиин болон бусад оронуудай делегадууд тэмдэглэбэ.

ООН-ой 40 жэлэй ойе һайндэрлэхэ бэлэдхэлэй комитет ойн баярай сессини эмхидхэлэй асуудалнуудые, мүн ООН-ой секретариадай бэлэтгэлхэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хаража үзэһэн байна.

ЖЕНЕВЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүд тушаа эндэ үнэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр замбуулинай буу зэбсэгүүдэй бүлэгэй заседани болобо.

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүд тушаа эндэ үнэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр стратегическэ буу зэбсэгүүдэй бүлэгэй заседани эндэ болоо.

ҮГЭҺЭН ТАНГАРИГТАА ҮНЭН СЭХЭ БАЙЛГА

Бернард Котенэй 1945 оной апрель соо болоһон уулзалганууд тухай хөөрэхэдэ, үсэгэлдэрэй үйлэ хэрэгүүдые дурсана гү гэжэ һанахаар байба. Тэрэнэй ябаган сэрэгэй подразделени фашистнуудтай тулалдан, Магдебург хото шадарһаа даб гэхэдээ, Эльбэ мүрэнэй эрье хүрэжэ ерээ һэн. Урагшаа дабшалга, тулалдаанууд, тиигээд дахинаа добтолго... Полевой рациин үргэбшын бүһэнүүд дала мүрысөө хайрагүйгөөр дарана. Хонхор газарта хороод, радио холбоогоор захиралта, зааабари абаха хэрэгтэй. Шэхэндээ няаһан наушник соо-һоош — шуураан-шурхираан, морзянкын һиинаан соностоно. Нэгэтэл энэ дадал болоһон хүлгөө шуураае эхэнэр хүнэй хонгёо абяан таһа дүүрэн иигэжэ хэлэбэ гээшэ: «Таанад намайе соносоно гүт? Шагнахам! «Энэ хадаа 1-дэхи Украинска фронтын Эльбэ туласа хүрэжэ ерэһэн танкова частиин радистка, ород басаганай абяан байгаа бшуу,

— Би сэдьхэлээ ехээр хүлгэһэндөө, тэрэ басаганай хэн гэжэ нэрэтэйешье һурахаяа мартажархёо һэм,—гэжэ Б. Котен мүнөө голхорно. — Бүхы наһаараа бэеэ эзэмэлэгшэб. Юуб гэхэдэ, тэрэмнай добтолжо ябаа американ сэрэгүүдэй Улаан Армиин частьнуудтай тогтооһон түрүүшын радио холбоон байгаа бшуу. Тиихэдэл минии ород радисткатай тогтооһон холбооной ашаар хоёр талын командирнууд саашанхи дайшалхы хэрэгүүдээ зүбшэжэ, хамтадаа ямар газараар, хайшан гэжэ добтолхо тухайгаа үгөөд ойлголсоһон юм. Тэрээнһээ гадна, тон ойрын үедэ Эльбэ мүрэнэй эрьедэ улаан нюураараа уулзахабди гэжэ хэлсэһэн байгаа. Энэ уулзалгань үнэхөөрөөшье удангүй болоо һэн.

Болзорто уулзалгамнай, сэхынь хэлэхэдэ, хожомшог, майн 7-до болоо һэн гэжэ тодорхойлхо хүсэлтэйб. Тиихэдэ совет ба американ сэрэгүүдэй уулзалга хаа хаанагүй боложол байгаа һааб даа. Тон түрүүшын бэшэшье һаа, сэдьхэлдэмнай хэзээдэшье мартагдахагүйл.

Б. Котен тусхай конверт соо-һоо шарлажа эхилэһэн фото-зураг дүмүүхэнээр гаргажа, намда һарбайна. Тэрээн дээрэ американ офицер Бернард Котенэй хоёр совет сэрэгшэдтэй тэбэрилдээд зогсохыень анхаран харанабди. Энэ зурагые совет офицернүүдэй нэгэн буулгажа, дайнай дүүрэһэн хойно Бернард Котендэ дамжуулһан юм. Фото-зурагай ара талада иигэжэ моторологдонхой: «1945 оной майн долоондо Эльбэ мүрэн дээрэ ба 1959 оной майн 4-дэ Сталинградта болоһон уулзалгануудта хабаадагша Бернард Котендэ. Петр Михалицын. Сталинград».

Бернардын хадаглажа ябадаг үшөө нэгэ түүхэтэ фото-зураг анхаран харая: американ джипые тойроод тооһондо даруулшаһан гимнастёркотой бүлэг совет ба американ сэрэгшэд хүхюун согтойнууд шарайтай энеэлдэжэ байна. Тэдэнэй дунда домог түүхэдэ ороһон Джозеф Половские обёорнобди. Энэ хүн дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ бүхы ами наһаяа совет ба американ арадуудай хани барисаае бэхижүүлхэ, дэлхэй дээрэ амгалан байдал хэтэдэнь мандуулха хэрэгтэ зорюулһан намтартай. Эдэнэр лэ Эльбэ мүрэн дээрэ 1945 оной апрелиин 25-да уулзаһан түрүүшын бүлэг совет ба американ сэрэгшэд байгаа бшуу.

Дж. Половский үхэхынгөө урда тээхэнэ, 1983 ондо «Чикаго трибюн» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, нигэжэ дурсан һанамжалһан байдаг: «Ород сэрэгүүдые харамсаараа, эжэлүүдгүй манай нюдэд нулимсаар халяадхёо һэн. Уулзалгаяа бидэ дуутай шуугаатайгаар һайндэрлөө һаабзабди. Гармонь наадажал байгаа, дууншье таһалгаргаагүй зэдэлээ. Тэрэ холын 1945 оной уулзалгада хабаадаһан хүн бүхэн бэе бэеэ хэзээдэшье мартахагүйбди гэжэ таңгаригланаһан, хожомоо хоёр ороной хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэлэл һаар дүшэн хэлые тэмдэглэхэ оролдолгоёо зорюулжа, бумбэрсэг дэлхэй дээрэ дайнай аюулые хэзээдэшье һүжөөхэгүйн түлөө тэмсэхэбди гэжэ үгөөд үгөө һэмди».

Юрын лэ сэрэгшэдэй тангариг... Энэ тангаригта үнэн сэхэ зандаа үлэгшэдынь тэрэ түүхэтэ уулзалгын 40 жэлэй ойе баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэхэ гэжэ бэлдэнэ, «Американ ветеранууд эб найрамдалай түлөө» гэһэн эмхиин түлөөлэгшэд Бернард Котен болон бусад Нью-Йоркдо болоһон пресс-конференци дээрэ энэ баясхаланташье, гайхамшагташье ойе тэмдэглэхэ зорилгоор ямар түсэбтэй байһан тухайгаа журналистнуудта хөөрэжэ үгөө. Пресс-конференци дээрэ «Американ ветеранууд эб найрамдалай түлөө» гэжэ эмхиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Лерой Уолинз гэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, бүлэг американ ветеранууд байгша оной апрелиин 20-до Вашингтонһоо Нью-Йорк ошожо, ООН-до хүрэхэ түсэбтэй. Удаань Европо зорижо, Амстердам, Берлин, Лейпциг, Торгау, Советскэ Союзай хэдэн хото городуудаар ябаха юм.

«Эб найрамдалай аша туһада зорюулһан аяншалгынай» гол пунктнуудай нэгэн Германиин Демократическа Республикын газар дайда дээрэ оршодог Торгау хото болохо юм. «Эндэл, Эльбын эрьедэ, Торгау хотодо ородуудба американецууд ёһотой дайшалхы ханинар боложо, ээм ээмээ түшэлсэн анха зогсоһон, хамта илалта шэрээлсэһэн, баталһан юм», — гэжэ генерал, хожомынь США-гай президент болоһон Дуайт Эйзенхауэр тэмдэглэһэн байха. Тэндэл, Эльбэ мүрэнэй эрьедэ, совет ба американ ветеранууд, фашизмые илаһан сэрэгшэд мүнөө жэлэй май һара соо дахинаа уулзажа, хани нүхэдэй ёһоор халуун гараа барилсахань шуу. Мүнөө тэдэнэр бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи тэнгериин номин сэнхир байхын, ядерна дайнай аюулай хэзээдэшье хүн түрэлтэндэ аюул тохёолдуулхагүйн түлөө суг хамта тэмсэнэ гээшэл.

— Манай «Эб найрамдалай аша туһада зорюулагдаһан аяншалга» үрдилдэн байжа буу зэбсэг үйлэдбэрилгые зогсоохогүй, мүнөө үедэ орёо болоод байһан совет-американ харилсаае эрид һайжаруулхагүй гэжэ мэдэнэбди, — гээд Л. Уолинз мэдүүлбэ. — Нэгэ дайсантай — фашизмтай—дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэ тэмсэхэдээ, үгэеэ ойлголсодог һэмди, мүнөөшье харилсаа холбоогоо орёо болгонгүй, бүгэдэниитын амгалан байдалай хэрэгэй аша туһада тэрээнэ улам саашадань бэхижүүлхэ дүүрэн арга боломжо бии гэжэ бүхы хүн түрэлтэндэ һануулха хүсэ шадалтайбди.

Манай хоёр орон, манай арадууд улаасхоорондын оршондо аюулгүй байдалые мандуулха, эрдэм наука, худалдаа наймаа, соёл культура хүргөөхэ зорилгоор эдэбхитэй харилсаа холбоо байгуулха ёһотой гэжэ бидэнэр, ветеранууд, батаар этигэнэбди. Тиимэһээл манай түсэблэн хараалһан хэмжээ ябуулга хадаа имагтел фашизмтай хэһэн дайнда унаһан нүхэдөө һанан дурсалга бэшэ, харин дэлхэй дээрэ ажаһуудаг хүн зоной дунда бэе бэедээ этигэлынь түрүүлхэ, хани барисаае хүргөөхэ зорилготой юм. Юрын совет ба американ хүн зон дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалгые юуһээшье үндэрөөр сэгнэдэг гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди.

Энэ бүгэдэ хэрэгтэ Рейганэй засагаархид ямараар хандана гээшэб? Дүтэлжэ байгаа ойн үдэрые яажа тэмдэглэхэ хүсэлтэй хаб?

— Вашингтоной засагай зурганууд Эльбэ дээрэ болохо ойн баярай уулзалгые, манай түсэблөөд байһан аяншалгые али болохоор хайхархагүйе ороондоно, огто дуулаа, мэдээгүй хүнэй хэбэр узүүлнэ, — гээд пресс-конференци дээрэ Л. Уолинз хэлээ юм.

Юундэ тиигэнэ хаб? Али үнэхөөрөө дуулаа, мэдээгүй байгаа алтай? Үгы бэд даа, зорюутал тиигэнэ гээшэ. Үшөө үнэгэрһэн жэлдэ союзнигуудай Нормандида десант буулгаһаар дүшэн хэлые тэмдэглэхэ үедэ агуу Илалтын ойдо Вашингтоной засагаархидай ямар һаналтайгаар хандажа байһаниинь балшыса элирээ һэн, Тиихэдэл «Вашингтон пост» газетэ Д. Эйзенхауэрай десантаар буухаяа байгаа сэрэгшэдтэ хандаһан Хандалгын шэнэ текстые яажа бэлдэһэн тухайнь тодорхойгоор бэшээ һэн. Ушар юуб гэхэдэ, генерал Эйзенхауэр Улаан Армиин амжалтата добтолгонууд тухай һануулаад, Гитлерэй рейхые түргэн мүртэйгөөр эсэслэн илаха зорилгоор Советскэ Союзтай нягта харилсаатайгаар тэмсэхэ хэрэгэй тон шухала байһан тухай хэлэһэн юм. Зүгөөр «Пентагоной заһабарилан шэнэлһэн» текст соо-һоо эдэ үгэнүүдынь үгы болошоһон байгаа бшуу. Энэ хара һаналтайгаар хэгдэнэн «заһабарилан шэнэлэлгэ» хадаа дүшэжэлэй саада тээ союзнигуудбайһан СССР болон США-гай түлөөлэгшэдэй эб хамтынгаа, хүсэлөөр тон шухала политическэ, сэрэгэй болон экономическа асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ байһан ушарые мүнөө үеын американ хүн зонһоо далдалан нюуха һэдэлгэ мүн болоно ха юм.

«Үхэлтэ туталдаанда Улаан Армиин гэлтэ, хоролтодо орожо байжа Агуулехэ илаата туйлаһанайл ашаар ажана тайбан һуудаг булэнүүд мүнөөшье Америкэдэ олон, — гэжэ «Вашингтон пост» газетын хуудаһанууд дээрэ американ мэдээжэ сенатор Ч. Метайес бэшээ һэн... Зүгөөр энээн тухай диилэнхи олониинь огто мэдэдэггүй гү, али мартажархиһан байдаг. Зүгөөр өөрынгөө гэмээр мэдэдэггүй гү, али мартажархидаг байгаа бэшэ юм гэжэ нэмэн хэлэе. «Мартажархиха хэрэгтэнь» Улаан Армиин асари ехэ үүргэ тухай «аһ гэжэ амаа ангайдаггүй олониитын дунда мэдээсэл тараадаг органууд, радио болон телевидени, тэдэниие зонхилжо байдаг США-гай засагай зургаанууд «горитой туһаламжа» хүргэнэ байха. «Американ ветеранууд эб найрамдалай түлөө» гэһэн эмхиин үнгэргэһэн пресс-конференци тэрэнэй үшөө нэгэ гэршэ болоһониинь дамжагүй. Юуб гэхэдэ, пресс-конференци дээрэ ТАСС-ай, «Правдын», «Известиин», «Новое время» журналай корреспондентнүүд байгаад, зүгөөр... нэгэшье американ журналист харагдаагүй бшуу. Тэдэ пресс-конференциин үедэ томо томо американ газедуудэй журналистнууд, телевиденийн ба радиогой түлөөлэгшэд хаана байгаа гээшэб гэһэн асуудалай гарахань хуулита. Эндэ ойлгожо ядаха юумэн үгы, ушар юуб гэхэдэ, пресс-конференци тухай мэдээсэл тэдэндэ «огто хэрэггүй» бшуу. Тэдэ юундэ хэрэггүй болобо гээшэб? Шалтагаанийнь нэгэн: Д. Эйзенхауэрэй хандалгые «заһабарилан шэнэлһэн» хүнүүдые иимэ түхэлэй пресс-конференци түхэй мэдээсэл хэзээшье һонирхуулхагүй ха юм.

...Мүнөө наһа бараһан Джозеф Половский 1945 оной апрелиин 25-най үдэр, Эльбэ мүрэн дээрэ уулзаад байхадаа, совет майор А. Ларионовой: «Энэмнай агуулехэ үдэр гээшэ, хоёр агуулехэ арадуудай уулзалгын үдэр. Шэнэ үеын дэлхэйдэ энэ уулзалгамнай эб найрамдалай үндэһэн һуури болохо байһандань бидэ найданабди», — гэжэ хэлэһэн үгэнүүдые дурсан дабтаха угаа дуратай һэн. Сэдьхэлэй гүнһөө мүндэлһэн үгэнүүд! Совет майорой юроол үгэнүүдэй гүйсэд дүүрэнээр хүсэлдөөгүй байһан ушарта манай гэм ээмэ гэжэ огто үгы. Хэды тиибэшье һаань, Эльбэ мүрэнэй эрьеһээ эхиеэ абаһан хоёр арадай дайшалхы хани барисаан хэзээ нэгэтэ илажал һалаха гэһэн нэйдалаа бидэ үшөө гээгээгүйбди. Вашингтоной засагаархидай, НАТО-гой талаар тэдэнэй союзнигуудай эб найрамдал тээшэ эрмэлэзһэн хүсэнүүдэй урагшаа дабшаха замда хэдышье шэнээн һаад тойбо ушаруулбашье, дайшалхы хани барисаанай һүр һүлдэнь дарагдахагүй, харин илаха байха гэжэ дабтан баталаа.

Максим КНЯЗЬКОВ,
ТАСС-ай корр.
Нью-Йорк.

**ФРГ. Энэ фото-зураг Хайльброннди болоһон дайнда эсэргүү манифестаци дээрэһээ хэгдэһэн юм. Тэрээндэ хабаадагшад городой түбһөө

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

ШАСАРГАНА

Хирүүхэн зантай
шасаргана Асуулдам элбэг,
Химнын хүнды,
Сэлэнгын дуты шэмэглэдэг...
Нэхые хэдэрмэ,
түлэг сошордомо хүйтэнөөр
Нэрэжэ эхилдэг дааг,
нямняа шарахан үзэмөө.
Үбэр-Хангайн
налуухан ташалан хүндыһөө
Үүрээр эртэ
яһанай хуудаһаар үлеэбэшье.
Һэшхэлгүй тонуулшад
һэмээхэн шурган, шэбээлээд
Һөөг эшэтэйнь
хүсэрхэн абахаар аашалдаг.
Аюулай һабарһаа
үнжэгэн хөөрхэн үринэроо
Ангир шубуухайн
үмэглэн, абардаг мэтээр
Үдээри шүбгэдэл,
үүрэмэ хадхуураа зэһээд.
Үрилтэ гарзаһаа
үнэтэ зэндэмэнисэ аршалдаг.
Эшэгы Буряад,
Тува, Алтай тоонтотой
Элинсэгтэ үеын
эм домто жэмэс юм!—гээд.
Эдэгэжэ, тэнжэн,
элүүр һайханаар үтэлэгшэд
Этигэжэ шүтэн,
энхэрэл гайхалаа мэдүүлдэг.

Ч-Ц. САНЖИЕВ.

МАНАЙ ЗАХЯА...

«Эжыгээ аятайханаар лэ хараад бай»,—
гэнэбди.
Эгээл бага дүү хүбүүгээ
гэртээ орхёод гарахадаа...

«Гэр бараагаа зохидоор лэ хараад бай»,
— гэнэбди
дунда дүү хүбүүгээ
гэртээ орхёод гарахадаа...

«Газар нютагаа зөөлэхэнөөр лэ хараад
бай», — гэнэбди
үлэһэн үри бэнэртээ,
газартаа мүнхэдөө ороходоо... /

Барас ХАЛЗАНОВ.

ТАЛЫН ЗҮҮДЭН

Дуулиан голһоо
сагаан жабар сорьёжо,
Дууриһан талын
телеграфай бахананууд
Гаглюун үбэлэй
гайтай сэбдэг аминда
Гүнгинэлдэн,
тэсэжэ ядан гэншэнэд.
Үргэн даа,
энэ аажам тала,
Үбсүүн дээрэхи
уйтай ганса аялгаар
Зулгы зунай
жэргэн байдаг хүгжэмы
Зүүдэн соогоо
соносоо хал даа, таамагаар.

Булат ЖАНЧИПОВ.

„ДУУШАН БОЛОЖО ТОДОРБОШ“

Зохёохы ажалтай ханилһан хүндэ түрүүшын амжалта элдэбээр ерэдэг. Золтой зарим хүн түрүүшынгээ номоор, түрүүшынгээ зурагаар, түрүүшынгээ ролёор алдаршаха жэшээтэй.

Лидия (Доржо-Ханда) Галсанова нилээдгүй тойруухан замаар түрүүшынгээ амжалтада хүрэжэ ерэбэ. Багаһаа хойшо дуунда дурлаһан басаганайнгаа 10 класс дүүргэхэдэ, түрэлхидынь багша болохыень дурадхаһан юм. Тиигэһэнииньшье гайхалтай бэшэ һэн. Яахадааб гэхэдэ, Доржо-Хандын эжы — Долгорма Дондоковна Дондокова бүхы наһаяа багшалалгада зорюулһан, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша ха юм.

Басаган Эрхүүгэй пединститудай естественно-географическа факультет дүүргээд, хоёр жэлдэ багшалаа. Тэд эхэнээнь хамта түрэлсэһэн гэхэ гү, али анханайнь бэлигэй галхен сээжэ зүрхэндэнь амар заяа үзүүлхэгүй байшоо. Тиигэжэ Доржо-Ханда заатагүй консерваторидо орохо, дуунай искусствын нюусые шудалха гэжэ хори һайса гараһан хойноо шиидэһэн юм. Ураалай консерваторидо орожо, З. В. Щелоковагай класста вокалай оньһо шудалжа эхилээ һэн. Бэлэдхэлэй курсатай хамта зургаан жэлдэ һураад, Буряад орондоо бусажа, 1978 ондо Ленинэй орденто гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай дуушан болоо һэн.

Хэдэн жэл соо Лидия (ород ба буряад нэрэтэй байһыень уншагшад бү гайхуужаг—республика соомнай хоёр нэрэтэйшүүл олон шуу) миин ябаа гэхээр бэшэ. А. Кулешовой «Аляахан аляаһан» («Муха-Цокотуха») гэжэ хүүгэдтэ зорюулагдаһан оперо соо Аляаһанай, Дж. Россиниин «Севильскэ цирюльниггтэ» Розинын, П. И. Чайковскиин «Иоланта» соо Бригиттын, Бизегэй «Кармен» соо Фраскитын партинуудые, элдэб олон концертнүүдтэ ород, буряад дуунуудые дуулаһан байна. Һүүлэй үедэ болоһон премьерэнүүдһээ абажа харабал, С. Важовой «Сэдьхэлэй һайхан хүсэл» гэшэ соо Гэрэлмаагай партиие дуулаа.

Гэбэшье эдэ партинуудынь, академическэ театрай ахамад дирижёр И. Айзиковичой тэмдэглэһэнэй ёноор, Л. Галсановагай һуралсалай үргэлжэлэл гэхэ гү, али вокалай, хүгжэмтэ образ байгуулгын нюусые шудалха шатанууд боложо үгэһэн байна.

Түншэтэй, томо партида дуулажа, өөрынгөө шадалые шалгаха бодол артисткын ухааннаа гарадаггүй һэн. «Травиата» гэжэ 100 гаран жэлдэ дэлхэйн томо-томо театрнуудай сценэһээ буудаггүй оперодо гол роль болохо Виолеттын партиие бэлдэхэ тушаа театрай хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхахада, Л. Галсанова үгаа ехээр баярлабашье, досоогоо жэхыһэн байгаа. Юундэб гэхэдэ, бэеэ хүсэһэн, бэлигээ тодорһон дуушад лэ энэ партида «аһадаг» гэжэ тэрэ мэдэхэ байгаа. Виолеттын парти хадаа вокальнашье, психологическашье талаараа тон орёо юм гэжэ хүгжэмдэ хабаатай бүхы мэргэжэлтэд мэдэдэг. Виолетта Валери хадаа дэлхэйн оперно классикын эхэнэр образуудһаа эгээл гүн хүсэтэйшүүлэй нэгэн болодог.

Теэд, ород зоной хэлэдэгэй ёноор, «бурханай гараар горшоог бүтэһэн бэшэ». Туршахада яаха юм? Хүгжэмтэ театрай сценэ дээрэ хүн боложо, бэеэ олобо гэжэ найдаал хадаа Виолеттын партиие дурадхаа бэшэ гү? Зүгөөр аха нүхэдэйнгөө найдалые харюулха хүсэн хүрэхэ гээшэ гү? Залуу артисткын сэдьхэл соо хүлгэһэн зүрилдөөтэ бодолые, өөрөө өөртээ арсалдаһые бү хэлэе.

Тиигээд лэ Виолетта залуу дуушанай үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болошобо. Вердиин оюун бэлигэй үшөө нэгэ талые — өөрынгөө үе сагай байдалда тааруулан, хүгжэмтэ психологическа драма зохёохо шадабариие харуулһан «Травиаттын» гол партиие һанаһанда хүрэмөөр «буйлуулхын» тула Доржо-Ханда нилээхэн хүлһэеэ адхаа, зарим үедэ сүхэрэншье алдаһан байха. Виолеттын али бүхы нюусые «уудалан» таниха, хүгжэмтэ образ байгуулха, энэ-тэрэ мизансценэнүүдые тобойлгон элирүүлхэ хэрэгтэнь академическэ театрай ахамад дирижёр, РСФСР-эй арадай артист И. Ю. Айзикович, мэдээжэ дуушан, РСФСР-эй арадай артистка Л. П. Левченко гэгшэд нилээн ехэ туһаламжа үзүүлээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй...

Мартын 16-да оперно театрта «Травиатын» табигдахада, яһэла олон зон сугларaа. Зарим нүхэд Виолеттын партида анха түрүүшынхеэ дуулахаяа байһан залуу дуушаниие шагнахаа, һонирхохоо ерээ бээ. Нүгөө заримшуул субботын үдэшэ сүлөөтэй сагаа һайханаар үнгэргэхэеэ ерэһэн байгаа гэе...

Хүшэгэ нээгдэжэ, олондо мэдээжэ байһан куртизанка Виолетта Валери гэгшын гэрэ сугларһан айлшадай хүхижэ байхань харагдаба. Үбшэлжэ хэбтэһэнээ һая эдэгэһэн Виолетта-Галсанова гаража ерээд, олоороо сугларһан айлшадаа һамааруулжа ороно. Үбшэнэй хара һабарһаа мултарһан Виолеттэдэ ехэ юумэ хэрэгтэй бэшэ. Ёно гуримые сахин, айлшадаа сэнгүүлжэ тараагаад лэ, өөрөө хэбтэжэ амарха һанаатай бээ: үшөө бэень һула байгаа ёнотой.

Гэнтэ Альфред Жермон (Буряадай АССР-эй габьяата артист В. Бальжинимаев) бии боложо, һүүлдэнь угаа ехээр дурлаһан тухайдаа мэдүүлжэ, Виолеттын һанаа үнөөе ээлэн хүлгүүлнэ.

Сценэ дээрэ залуу дуушанай гаража ерэнэн түрүүшынь алхамһаа эхилжэ, тэрээндэ бидэ этигэнэбди, мүнгэн бүлбэнүүрэй шэнхинээн шэнги, гоёор соностодог колоратурна сопрано хоолойень сэгнэн шагнанаабди. Хүгжэмтэ драмын «зангилаата» үйлэнүүдэи нэгэн боложо тодорһон арие (түрүүшын үйлын түгэсхэлдэ) дуулахадаа, гансааран үлөөд бодолгото боложо байһан героиниигаа сэдьхэлэй зүрилдөөе, һэжэглэлые, гэнтэ ялагас гэжэ носошоһон һайхан мэдэрэлые Л. Галсанова үнэншэмөөр гаргаа гэжэ һанагдаа һэн.

Саашанхи үйлэнүүдтэшье дуушан сэдьхэлэй гүн ехэ дэбжэлтэтэйгээр наадажа, шагнажа һуугшадай этигэмээр образ байгуулаа. Итальян арадай дууней, хатарай хамаг һайхан дээжые композитор тон шадамараар хэрэглэн, «Травиатаяа» бүтээһэн юм гэжэ дэлхэйн хүгжэмэй шүүмжэлэгшэд, шэнжэлэгшэд сэгнэһэн байдаг. Бүхы үйлэнүүдтэ ото шахуу Виолетта сценэ дээрэ. Энэ партиие дуулаһан артисткада түйлай ехэ харюусалга тудаа гэжэ эли бээ?

Зүжэгэй түгэсэһэн хойно хүшэгын ара талада ябууд эмхидхэгдэһэн зүбшэн хэлсэлгэдэ байгдаа. Тэрэ үдэшын наадые «жолоодоһон» дирижёр И. Ю. Айзикович ехэ дулаахан үгэнүүдые хэлэхэ зуурае, зарим-зарим мизансценэдэ үзэгдэһэн алдууханууды-ень дуушанда заажа үгэжэ байгаа бэлэй. Тиигэхэ зуураа:

— Эхэ, эсэгышни, анхан байгаалиин үгэһэн хоолой, бэлиг бии. Саашадаа үшөө үсэд нэтэрүүгээр ажаллаха, арга шадабаряа мүлижэ баяжуулха ёнотойш. Энэ талаар хэлэбэл, урдашни далай ехэ ажал хүлеэнэ. Тэрээнһээ зүрхэсэхэ хэрэггүй. Ажаллахэ, ажаллаха, үшөө дахин ажаллаха! Мүнөө үдэшэ нэгэ юумэн лэ тобойсо элирбэ: Виолеттынгээ партяар энэ сценэ дээрээ дуушан боложо тодорбо гээшэш...

Ахамад дирижерой сэгнэлтые дэмжэн, арадаи артистка Л. П. Левченко иигэжэ хэлээ һэн:

— Шинии дуулахые шагнажа, зал соо һуухадаа, би өөрөө арбан зүжэгтэ гансата наадаһан шэнги болооб. Шинии дуулажа байһые мартажархёод, шэхээ хужарлуулан шагнаха хүм. Гэнтэ-гэнтэ «парюушат» нотын дуулдахалаар, зүрхэмни үбдэшэхэ юм. Гэнэ хоолойнь үрбэгэнөөд, ханяахаяа һанагшаб гэжэ яһаа яатайгааб. Юрэдөө, элүүршье байбал, гансата юумэн хуу һайнаар бүтэшдэг бэшэ юм даа. Мүнөө зүжэгэй дүүрээд байхада, ээм дээрэлээм томо гэгшын үргэбшэ унашоо хэбэртэй. Болоош даа, басагэмни. Үе-үе эмээлдэжэ, үе-үе уйлан алдажа байгаад, хоюулан эсэшэгүй худэлһэнөө харуулбаш. Саашадаа амжалта туилахыеш үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб. Үнэхөөрөөл, ёнотой дуушан боложо тодороош!..

Оюун бэлигтэ А. В. Нежданова, В. В. Барсова, суута дуушад И. И. Масленникова, Ь. А. Руденко, Гоар Гаспарян мэтэй артисткануудай дуулаһан Виолеттын партиие гүйсэдхэхэ гээшэ залуу артисткада дабхар харюусалга асарна. Энэ харюусалгаяа гүнэгыгөөр мэдэржэ, түрүүшын амжалтада хүргэһэн партияа үшөө саашадань улам мулижэ, өөрынгөө сэдьхэлэй галые тэрээндээ шэнгээхэ, хүгжэмшэ-шүүмжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ залуу дуушан хүртэхэ аабза гэжэ найдаха мүртөө, үшөө нэгэ иимэ юумые һануулха үзэгдэһэн алдууханууды-ень дуушанда заажа үгэжэ байгаа бэлэй. Тиигэхэ зуураа:

— Эхэ, эсэгышни, анхан байгаалиин үгэһэн хоолой, бэлиг бии. Саашадаа үшөө үсэд нэтэрүүгээр ажаллаха, арга шадабаряа мүлижэ баяжуулха ёнотойш. Энэ талаар хэлэбэл, урдашни далай ехэ ажал хүлеэнэ. Тэрээнһээ зүрхэсэхэ хэрэггүй. Ажаллахэ, ажаллаха, үшөө дахин ажаллаха! Мүнөө үдэшэ нэгэ юумэн лэ тобойсо элирбэ: Виолеттынгээ партяар энэ сценэ дээрээ дуушан боложо тодорбо гээшэш...

Ахамад дирижерой сэгнэлтые дэмжэн, арадаи артистка Л. П. Левченко иигэжэ хэлээ һэн:

— Шинии дуулахые шагнажа, зал соо һуухадаа, би өөрөө арбан зүжэгтэ гансата наадаһан шэнги болооб. Шинии дуулажа байһые мартажархёод, шэхээ хужарлуулан шагнаха хүм. Гэнтэ-гэнтэ «парюушат» нотын дуулдахалаар, зүрхэмни үбдэшэхэ юм. Гэнэ хоолойнь үрбэгэнөөд, ханяахаяа һанагшаб гэжэ яһаа яатайгааб. Юрэдөө, элүүршье байбал, гансата юумэн хуу һайнаар бүтэшдэг бэшэ юм даа. Мүнөө зүжэгэй дүүрээд байхада, ээм дээрэлээм томо гэгшын үргэбшэ унашоо хэбэртэй. Болоош даа, басагэмни. Үе-үе эмээлдэжэ, үе-үе уйлан алдажа байгаад, хоюулан эсэшэгүй худэлһэнөө харуулбаш. Саашадаа амжалта туилахыеш үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб. Үнэхөөрөөл, ёнотой дуушан боложо тодороош!..

Оюун бэлигтэ А. В. Нежданова, В. В. Барсова, суута дуушад И. И. Масленникова, Ь. А. Руденко, Гоар Гаспарян мэтэй артисткануудай дуулаһан Виолеттын партиие гүйсэдхэхэ гээшэ залуу артисткада дабхар харюусалга асарна. Энэ харюусалгаяа гүнэгыгөөр мэдэржэ, түрүүшын амжалтада хүргэһэн партияа үшөө саашадань улам мулижэ, өөрынгөө сэдьхэлэй галые тэрээндээ шэнгээхэ, хүгжэмшэ-шүүмжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ залуу дуушан хүртэхэ аабза гэжэ найдаха мүртөө, үшөө нэгэ иимэ юумые һануулха анха түрүүшынхеэ дуулахаяа байһан залуу дуушаниие шагнахаа, һонирхохоо ерээ бээ. Нүгөө заримшуул субботын үдэшэ сүлөөтэй сагаа һайханаар үнгэргэхэеэ ерэһэн байгаа гэе...

Хүшэгэ нээгдэжэ, олондо мэдээжэ байһан куртизанка Виолетта Валери гэгшын гэрэ сугларһан айлшадай хүхижэ байхань харагдаба. Үбшэлжэ хэбтэһэнээ һая эдэгэһэн Виолетта-Галсанова гаража ерээд, олоороо сугларһан айлшадаа һамааруулжа ороно. Үбшэнэй хара һабарһаа мултарһан Виолеттэдэ ехэ юумэ хэрэгтэй бэшэ. Ёно гуримые сахин, айлшадаа сэнгүүлжэ тараагаад лэ, өөрөө хэбтэжэ амарха һанаатай бээ: үшөө бэень һула байгаа ёнотой.

Гэнтэ Альфред Жермон (Буряадай АССР-эй габьяата артист В. Бальжинимаев) бии боложо, һүүлдэнь угаа ехээр дурлаһан тухайдаа мэдүүлжэ, Виолеттын һанаа үнөөе ээлэн хүлгүүлнэ.

Сценэ дээрэ залуу дуушанай гаража ерэнэн түрүүшынь алхамһаа эхилжэ, тэрээндэ бидэ этигэнэбди, мүнгэн бүлбэнүүрэй шэнхинээн шэнги, гоёор соностодог колоратурна сопрано хоолойень сэгнэн шагнанаабди. Хүгжэмтэ драмын «зангилаата» үйлэнүүдэи нэгэн боложо тодорһон арие (түрүүшын үйлын түгэсхэлдэ) дуулахадаа, гансааран үлөөд бодолгото боложо байһан героиниигаа сэдьхэлэй зүрилдөөе, һэжэглэлые, гэнтэ ялагас гэжэ носошоһон һайхан мэдэрэлые Л. Галсанова үнэншэмөөр гаргаа гэжэ һанагдаа һэн.

Саашанхи үйлэнүүдтэшье дуушан сэдьхэлэй гүн ехэ дэбжэлтэтэйгээр наадажа, шагнажа һуугшадай этигэмээр образ байгуулаа. Итальян арадай дууней, хатарай хамаг һайхан дээжые композитор тон шадамараар хэрэглэн, «Травиатаяа» бүтээһэн юм гэжэ дэлхэйн хүгжэмэй шүүмжэлэгшэд, шэнжэлэгшэд сэгнэһэн байдаг. Бүхы үйлэнүүдтэ ото шахуу Виолетта сценэ дээрэ. Энэ партиие дуулаһан артисткада түйлай ехэ харюусалга тудаа гэжэ эли бээ?

Зүжэгэй түгэсэһэн хойно хүшэгын ара талада ябууд эмхидхэгдэһэн зүбшэн хэлсэлгэдэ байгдаа. Тэрэ үдэшын наадые «жолоодоһон» дирижёр И. Ю. Айзикович ехэ дулаахан үгэнүүдые хэлэхэ зуурае, зарим-зарим мизансценэдэ